

การกำหนดตัวชี้วัด

แนวทางจากวรรณกรรม

ในขั้นตอนแรกของการพัฒนา ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ 3 แหล่ง การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งสามแหล่งสรุปได้ดังนี้

1. **ปรัชญาความมั่นคงของมนุษย์** กรอบปรัชญาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นิยามความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ ว่าหมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (คู่มือสื่อที่ พม. 0208/ว 15856 ลงวันที่ 5 มิถุนายน 2546) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับหลักประกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- สิทธิ
- ความปลอดภัย
- ความจำเป็นพื้นฐาน
- การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี
- โอกาสที่เท่าเทียมในการพัฒนาศักยภาพ

ในหนังสือเวียนฉบับเดียวกันยังกล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยสร้างความมั่นคงของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ มีรายได้พอเพียงในการครองชีพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม

หากวิเคราะห์ดูจากองค์ประกอบทั้งสองจะพบว่า ในส่วนความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งถือเป็นเป้าหมายได้ถูกระบุไว้อย่างเป็นนามธรรม ขณะที่การพัฒนาศักยภาพซึ่งเป็นวิธีการนั้นมีระดับของความเป็นรูปธรรมมากกว่า อย่างไรก็ตามองค์ประกอบทั้งสองส่วนยังคงเป็นเรื่องเดียวกัน

2. **งานวิจัยก่อนหน้า** กรอบที่สองที่การวิจัยครั้งนี้ต้องคำนึงถึง คือ การศึกษาวิจัยในปีงบประมาณ 2547 เรื่อง “การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์” ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับคณะพัฒนาศักยภาพ สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดำเนินการศึกษาและกำหนดกรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 11 มิติ 35 ดัชนี และ 70 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ (Human Security in Health Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีสุขภาพะทั้งด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) และจิตวิญญาณ (Spiritual) โดยพิจารณาจากการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ทั้งด้านป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ ประกอบด้วย 4 ดัชนี 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
1. คนไทยมีนิสัยสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสม	1. อัตราผู้ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ 2. อัตราผู้ขาดการฝึกจิตใจให้สะอาดผ่องแผ้วเป็นนิจ
2. คนไทยมีนิสัยป้องกันการเจ็บป่วยที่ป้องกันได้	3. อัตราผู้ไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคที่ป้องกันได้ 4. อัตราผู้ติดเชื้อเอดส์ (HIV) และโรคติดต่อร้ายแรง
3. คนไทยได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย และฟื้นฟูเมื่อหายป่วยถ้าจำเป็น	5. อัตราผู้ป่วยที่ไม่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาลที่มีมาตรฐานภายใน 40 นาที 6. อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบประกันสุขภาพ
4. คนไทยปลอดจากการคุกคามด้านสุขภาพ	7. อัตราผู้สูบบุหรี่ 8. อัตราผู้ติดสุราเรื้อรัง 9. อัตราผู้ติดสารเสพติด 10. อัตราผู้พยายามฆ่าตัวตาย

มิติที่ 2 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านอาหาร (Human Security in Food Aspect) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องบริโภคเพื่อการดำรงชีวิต อย่างเพียงพอ เหมาะสม มีประโยชน์ และปราศจากโทษ ประกอบด้วย 3 ดัชนี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
5. คนไทยสามารถมีอาหารกินพอเพียง	11. อัตราผู้มีอาหารกินไม่ครบมื้อ 12. อัตราผู้มีภาวะทุพโภชนาการ
6. คนไทยกินอาหารที่ปลอดภัย	13. อัตราผู้กินเนื้อสัตว์ที่ไม่ปรุงสุกด้วยความร้อน
7. คนไทยไม่กินอาหารเกินจำเป็น	14. อัตราผู้บริโภคเครื่องดื่มชูกำลังเป็นประจำ

มิติที่ 3 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการศึกษา (Human Security in Education Aspect) หมายถึง การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาพื้นฐานของรัฐในทุกรูปแบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย) โดยครอบคลุมองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์จำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยปราศจากการครอบงำ) ประกอบด้วย 3 ดัชนี 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
8. คนไทยสามารถสื่อสารภาษาในชีวิตประจำวันได้	15. อัตราคนไทยที่อ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ 16. อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้
9. คนไทยมีสิทธิและโอกาสศึกษาขั้นพื้นฐาน	17. อัตราผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีมาตรฐาน 18. อัตราผู้ไม่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. คนไทยมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิต	19. อัตราคนไทยที่ขาดความรู้พื้นฐานภูมิปัญญาไทย 20. อัตรานักเรียน / นักศึกษา ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากครู / อาจารย์

มิติที่ 4 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านศาสนาและความเชื่อ (Human Security in Religion and Belief Aspect) หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์โดยมีหลักธรรม คำสอน ที่มนุษย์ยึดถือ ศรัทธา และปฏิบัติตาม ทั้งด้านกฎเกณฑ์และด้านพิธีกรรม โดยปราศจากการครอบงำ ประกอบด้วย 2 ดัชนี 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
11. คนไทยได้รับการเผยแพร่หลักคำสอนที่ถูกต้องตามหลักศาสนา	21. อัตราผู้ถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อหลักคำสอนทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อที่ผิดเพี้ยน
12. คนไทยปฏิบัติตามหลักศาสนา	22. อัตราผู้ติดอบายมุข 23. อัตราผู้ประพฤติดัดคำสอนข้อห้ามทางศาสนาที่ร้ายแรง พระและนักบวช ประชาชนทั่วไป 24. อัตราผู้บริโภคสื่อลามก

มิติที่ 5 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านที่อยู่อาศัย (Human Security in Housing Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความมั่นคง และปลอดภัยจากการไล่ออก ไล่่ออก หรือการเวนคืนที่ไม่เหมาะสม ประกอบด้วย 5 ดัชนี 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
13. คนไทยมีที่อยู่อาศัย	25. อัตราผู้มีที่อยู่อาศัยในสภาพพุงพัง 26. อัตราผู้ที่ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยจากอัคคีภัย
14. คนไทยมีที่อยู่อาศัยไม่แออัด	27. อัตราผู้ใหญ่ที่ไม่มีห้องส่วนตัวในที่อยู่อาศัย
15. คนไทยมีสิทธิในที่อยู่อาศัย	28. อัตราผู้ถูกไล่ออก หรือถูกบังคับย้ายออกจากที่อยู่อาศัย
16. คนไทยมีสาธารณูปโภคพื้นฐาน	29. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา 30. อัตราครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า
17. ที่อยู่อาศัยของคนไทยปลอดภัยจากวัตถุอันตรายและเหตุรำคาญ	31. อัตราครัวเรือนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออุบัติเหตุจากวัตถุอันตรายหรือสารพิษ

มิติที่ 6 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม (Human Security in Environment Aspect) หมายถึง สภาพของความสัมพันธ์ ที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่แวดล้อม และเป็นผลต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และธรรมชาติส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้ ธรรมชาติที่แวดล้อมดังกล่าวต้องปลอดภัยจากสิ่งปนเปื้อน และปลอดภัยจากการถูกทำลาย ประกอบด้วย 1 ดัชนี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
18. มลพิษในสิ่งแวดล้อม	32. อัตราผู้ป่วยจากมลพิษทางอากาศ 33. อัตราผู้ป่วยจากการใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีสารพิษปนเปื้อน 34. อัตราผู้ได้รับอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร

มิติที่ 7 ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล

ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล (Human Security in Personal Aspect) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากความเสี่ยงทางกายภาพ และภัยคุกคามจากปัจจัยทั้งปวงที่มีต่อบุคคล ได้แก่ การประทุษร้าย อาชญากรรม การทำงาน อุบัติเหตุ และภัยคุกคามต่อตนเอง เช่น การทำ

ร้ายเด็ก การข่มขืน การทรมานร่างกาย การใช้สารเสพติด และการฆ่าตัวตาย (ภัยคุกคามต่อตนเอง) เป็นต้น ประกอบด้วย 5 ดัชนี 11 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
19. คนไทยมีอาชีวนามัย	35. อัตราผู้ทุพพลภาพและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ หรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน
20. คนไทยไม่เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์	36. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าเด็ก 37. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าประเวณี 38. อัตราผู้ถูกข่มขืน 39. อัตราคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าแรงงาน
21. คนไทยปลอดการประทุษร้ายและไม่เป็นเหยื่ออาชญากรรม	40. อัตราผู้ถูกประทุษร้ายขั้นรุนแรง 41. อัตราผู้ที่ถูกฆาตกรรม
22. คนไทยปลอดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ	42. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุภัยและภัยธรรมชาติ 43. อัตราผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุการจราจร
23. คนไทยปลอดจากวินาศภัยและการคุกคามของรัฐ	44. อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากการกระทำของรัฐ (เจ้าหน้าที่) 45. อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายสาบสูญจากการก่อการร้าย หรือสืบราชการลับของต่างชาติ

มิติที่ 8 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว (Human Security in Family Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์มีสิทธิและความชอบธรรมตามกฎหมายของบุคคลในการตัดสินใจเลือกคู่และเลือกมีทายาทด้วยความพึงพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่อันเหมาะสมที่พึงปฏิบัติต่อกัน โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการครองคู่ ในกรณีที่มีปัญหาอันเกิดจากความขัดแย้งกัน ย่อมมีสิทธิรับคำปรึกษา แนะนำ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในครอบครัว ในฐานะที่เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม และการปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย 3 ดัชนี 12 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
24. คนไทยมีความพร้อมก่อนแต่งงาน	46. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานก่อนบรรลุนิติภาวะ 47. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่มีอาชีพหรือรายได้พอเพียงต่อการมีครอบครัว
25. คนไทยมีแผนดำเนินชีวิตครอบครัว	48. อัตราคู่สมรสที่ไม่มีการตรวจเลือด 49. อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่จดทะเบียนสมรส
26. คนไทยมีระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว	50. อัตราทารกที่ถูกทอดทิ้ง 51. อัตราเด็กที่ถูกทอดทิ้ง 52. อัตราผู้พิการที่ถูกทอดทิ้ง 53. อัตราผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง 54. อัตราเด็กที่ทำผิดกฎหมาย 55. อัตราผู้ถูกระงับการกระทำรุนแรงโดยสมาชิกในครอบครัว 56. อัตราผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว 57. อัตราการหย่าร้าง

มิติที่ 9 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน (Human Security in Community Aspect) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงอยู่ในกลุ่มคนแห่งหนึ่งแห่งใด ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กันในช่วงระยะเวลาที่ต่อเนื่อง โดยการดำรงอยู่นั้นสามารถคงความเป็นอัตตลักษณ์ของตน มีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรี ตลอดจนปลอดภัยจากภาวะคุกคามและครอบงำจากสมาชิกชุมชน กรณีมีความขัดแย้ง ใช้การแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ประกอบด้วย 3 ดัชนี 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
27. คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน	58. อัตราผู้ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมหลักของชุมชน
28. คนไทยสามารถมีความสัมพันธ์กับชุมชน	59. อัตราผู้ประสบอันตรายจากความขัดแย้งหรือแบ่งฝักฝ่ายของชุมชน
29. คนไทยสามารถดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน	60. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เป็นพิษภัย

มิติที่ 10 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ (Human Security in Economic Aspect) หมายถึง สภาพการใช้ชีวิตของมนุษย์ในกิจกรรมด้านการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่าย การออมและการลงทุนที่ต้องสามารถเข้าถึงความต้องการ และโอกาสที่เท่าเทียมกัน ประกอบด้วย 3 ดัชนี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
30. คนไทยมีปัจจัยการผลิตที่สามารถเลี้ยงตนเองได้	61. อัตราเกษตรกรที่ไม่มีปัจจัยการผลิต 62. อัตราผู้ขาดความมั่นคงในรายได้ 63. ร้อยละของคนว่างงาน
31. คนไทยบริโภคไม่เกินความสามารถการผลิต	64. อัตราครัวเรือนที่มีหนี้สินเกินขีดความสามารถชำระคืน
32. คนไทยมีการลงทุนและการออมที่เป็นธรรม	65. อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อในขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

มิติที่ 11 ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง

ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมืองและการปกครอง หมายถึง (Politic and Administration Security) หมายถึง การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตในสังคมโดยมีสิทธิ โอกาส และศักดิ์ศรีในการเข้าถึงอำนาจ การตัดสินใจ และการรับผลประโยชน์สาธารณะ โดยปลอดจากการคุกคาม ครอบงำจากผู้มีอำนาจและอิทธิพลอื่น ๆ ประกอบด้วย 3 ดัชนี 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

ดัชนี	ตัวชี้วัด
33. คนไทยมีสิทธิเสรีภาพพื้นฐานทางการเมือง	66. อัตราผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 67. อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง 68. อัตราผู้อยู่ในพื้นที่ประกาศกฏอัยการศึก
34. คนไทยมีอิสระจากการใช้อำนาจทางการเมืองโดยไม่ชอบธรรม	69. อัตราผู้เสียชีวิตจากการปราบปรามจลาจล
35. คนไทยปลอดจากการสูญเสียประโยชน์จากการคอร์รัปชันทุกรูปแบบ	70. จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากการคอร์รัปชัน

เหตุผลที่ต้องยึดกรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ข้างต้นเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความต้องการที่จะพัฒนากฎมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความชัดเจน และสามารถวัดได้ ดังนั้น งานศึกษาวิจัยตามโครงการนี้ จึงเป็นการศึกษาวิจัยต่อเนื่องจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ ตามวัตถุประสงค์การพัฒนาดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อย่างไรก็ตามในหลายกรณีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดจากการศึกษาวิจัยข้างต้นถือเป็นเพียงกรอบแนวคิด เนื่องจากมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติบางประการ คือ

2.1 ตัวชี้วัดหลายตัวยังคงเป็นนามธรรม อาทิ ตัวที่ 19, 58 และ 59

2.2 ข้อจำกัดสำคัญคือ ตัวชี้วัดเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลในปัจจุบัน หรือมีการจัดเก็บแต่ไม่ครบทุกพื้นที่

2.3 ตัวชี้วัดที่ใช้เป็นตัวชี้วัดเชิงพื้นที่ยังไม่ได้ปรับให้เหมาะสมกับระดับบุคคลซึ่งผลการประเมินจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของบุคคล

2.4 เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดตั้งขึ้นโดยอาศัยวิจารณ์ญาณของบุคคลมากกว่าจะเป็นบรรทัดฐานของกลุ่ม

2.5 แนวทางข้างต้นยังขาดวิธีการประมวลผลที่จะให้ภาพสรุปรวมเพื่อการเปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์

ด้วยเหตุนี้กระทรวงจึงต้องการให้มีการพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบดัชนีที่สามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ระบบดัชนีดังกล่าวต้องมีความยืดหยุ่นสูง กล่าวคือ สามารถใช้ได้ทั้งในระดับการประเมินความสามารถเชิงเปรียบเทียบทั้งระดับบุคคลและระดับพื้นที่ นอกจากนั้นความยืดหยุ่นของระบบการประมวลผลดัชนีต้องเอื้ออำนวยต่อการปรับเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างคล่องตัว อาทิ ข้อมูลใด ๆ ในกล่องที่ 3.1 ที่มีการจัดเก็บจริงในภายหลังและพิจารณาว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะในระดับพื้นที่ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้โดยรวดเร็ว

3. วรณกรรมจากแหล่งอื่น ๆ นอกจากกรอบในข้อ 1 และ 2 แล้ว การพัฒนาดัชนีตามโครงการนี้ยังอาศัยวรรณกรรมด้านตัวชี้วัดความกินดีอยู่ดี และความมั่นคงของมนุษย์จากประเทศต่าง ๆ เป็นแนวทาง รายละเอียดของวรรณกรรมเหล่านี้ได้สรุปและเสนอไว้ในรายงานส่วนการทบทวนวรรณกรรม อย่างไรก็ตามวรรณกรรมจากแหล่งเหล่านี้ถือเป็นแนวทางประกอบ เนื่องจากดัชนีที่จะกำหนดขึ้นต้องตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยและโดยเฉพาะแผนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลัก

ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

การทบทวนหลักการและปรัชญาของกระทรวง ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แม้จะให้แนวทางที่สำคัญ แต่สิ่งหนึ่งที่มีการวิจัยครั้งนี้ใช้พิจารณาประกอบในการพัฒนาดัชนีคือ ความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เหตุผลสำคัญที่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะดัชนีชี้วัดจะมีความหมายต่อเมื่อสามารถเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลเพื่อรายงาน ค่าอย่างต่อเนื่องได้เท่านั้น ตามแผนที่กำหนดไว้ ดัชนีจะแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับบุคคลและระดับพื้นที่ ความจริงแล้วดัชนีทั้งสองระดับสามารถเป็นตัวเดียวกันได้หากหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถใช้ชุดเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเก็บรวบรวมจากพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งประเทศได้อย่างต่อเนื่อง หรือ ในอีกทางหนึ่งคือมีข้อมูลทุติยภูมิในพื้นที่ที่สามารถสะท้อนความมั่นคงของมนุษย์ตามกรอบของ ดัชนีที่กำหนดขึ้น แต่โดยเหตุที่กรณีทั้งสองไม่สามารถเป็นไปได้นั้น จึงจำเป็นต้องแยกตัวชี้วัด ออกเป็น 2 ระดับ และถึง แม้จะแยกตัวชี้วัดเป็น 2 ระดับแล้ว แต่ความเป็นไปได้ของการเก็บ ข้อมูลในพื้นที่ยังคงมีความจำเป็น ในระดับพื้นที่นั้นความเป็นไปได้นี้คือต้องอาศัยข้อมูลที่มีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสถานการณ์ในระดับจังหวัด
2. เป็นข้อมูลที่มีการศึกษา วิเคราะห์ และรายงานผลอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ความเป็นไปได้ในประเด็นนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะการจะขอให้หน่วยงานต่าง ๆ เก็บข้อมูลตาม ความต้องการที่ระบุไว้ในชุดดัชนีอย่างต่อเนื่องย่อมเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นการวิจัยจำเป็นต้องอาศัย ข้อมูลที่มีอยู่แล้วเป็นสำคัญ
3. ข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นตัวเลขหรือสถิติที่สะท้อนมิติการวัดตามตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น ได้ระดับหนึ่ง

ส่วนความเป็นไปได้ของข้อมูลระดับบุคคลนั้นนอกจากจะต้องคำนึงถึงความสามารถ ในการวัดได้แล้ว การเก็บข้อมูลต้องไม่เป็นสิ่งยุ่งยากจนปฏิบัติภายใต้กรอบเวลาและงบประมาณ ไม่ได้ อาทิ การวัดด้านปริมาณสารอาหารเพื่อสะท้อนภาวะทุพโภชนาการ หรือ การวัดพื้นที่ของที่พักอาศัยเพื่อสะท้อนความหนาแน่นของบุคคลต่อพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนั้นคำถามบางด้านอาจ เป็นการยากที่จะสอบถามเพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริงได้ อาทิ พฤติกรรมทางเพศ ความขัดแย้งใน ครอบครัว ดังนั้นตัวชี้วัดบางตัวแม้จะเหมาะสมในทางทฤษฎีแต่ก็ไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดได้หาก ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากผู้ตอบได้ ดัชนีที่ขาดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเหล่านี้ผู้วิจัย จำเป็นต้องตัดออกจากชุดดัชนีที่พัฒนาขึ้น

ภายหลังทบทวนวรรณกรรมตลอดจนความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติแล้ว คณะผู้วิจัยได้ กำหนดตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคลขึ้นมา 1 ชุด ส่วนตัวชี้วัดระดับพื้นที่นั้นผู้วิจัยได้

ส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจสถิติด้านเศรษฐกิจและสังคมที่หน่วยงานต่าง ๆ รวบรวมและรายงานไว้เพื่อนำมาคัดกรองและเลือกใช้เฉพาะสถิติที่เกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงของมนุษย์ที่กำหนดขึ้นเท่านั้น

กรอบของดัชนีที่พัฒนาขึ้นโดยโครงการนี้ประกอบด้วยมิติความมั่นคงของมนุษย์

10 มิติ ดังนี้

1. ที่อยู่อาศัย (และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ)
2. สุขภาพอนามัย
3. การมีงานทำและรายได้
4. ความมั่นคงส่วนบุคคล
5. สังคม - วัฒนธรรม
6. สภาพแวดล้อมทางสังคม
7. สิทธิและความเป็นธรรม
8. ครอบครัว
9. การศึกษา
10. การเมืองและธรรมาภิบาล

ภายใต้มิติทั้ง 10 คณะผู้วิจัยได้กำหนดร่างตัวชี้วัดทั้งในระดับบุคคล ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีอยู่ในระดับพื้นที่ขึ้นมา 1 ชุดเพื่อใช้เป็นจุดตั้งต้นของการดำเนินงานขั้นต่อไป

การตรวจสอบโดยคณะกรรมการ

เพื่อให้ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง คณะผู้วิจัยจึงได้สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านความมั่นคงของมนุษย์ในมิติที่สำคัญ ๆ จำนวน 8 ท่าน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นต่อดัชนีที่พัฒนาขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 ท่าน ได้แก่

1. ดร. กมล รอดคล้าย	ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจราชการและติดตามประเมินผล กระทรวงศึกษาธิการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ขจิต จิตตเสวี	ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ	อดีตคณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไตรรัตน์ จารุทัศน์	ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นิตยา คชภักดี	ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนา
เด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล
6. รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวานิชย์	อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
7. นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์	เลขาธิการมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
8. ศาสตราจารย์ ดร. เสรี พงศ์พิศ	ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

คณะผู้วิจัยร่วมกับสำนักมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงตัวชี้วัด ที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. เพิ่มตัวแปรที่จะใช้เปรียบเทียบความมั่นคงของมนุษย์ระหว่างเพศชาย-หญิง และ พื้นที่เมือง-ชนบท นอกจากจะนำเสนอเพียงความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม
2. การกำหนดน้ำหนักคะแนนระหว่างมิติที่อาจจะมีค่าสำคัญไม่เท่ากัน
3. เปลี่ยน “มิติการเมือง” เป็น “การเมืองและธรรมาภิบาล” และเปลี่ยนมิติ “สภาพแวดล้อมทางสังคม” เป็น “การสนับสนุนทางสังคม
4. เปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดรายละเอียดในแต่ละมิติ และจัดกลุ่มของตัวชี้วัดในมิติที่มี จำนวนตัวชี้วัดมาก
5. เสนอให้ผู้วิจัยหาวิธีวัดที่สามารถประมวลผลข้อมูลจากมิติการวัดที่แตกต่างกัน ขึ้นเป็นดัชนีรวม

ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์

ในขั้นตอนสุดท้ายคณะผู้วิจัยได้ประมวลตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ขั้นต้น ทั้ง 10 มิติ เป็น 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล และระดับพื้นที่ ดังนี้

- ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล 69 ตัวชี้วัด
- ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับพื้นที่ 56 ตัวชี้วัด

มิติที่ 1 ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง การมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคง มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่พอเพียง อยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี และมีทางเข้า – ออกที่สะดวก

ระดับบุคคล 13 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด
<u>การครอบครองและลักษณะ</u> 1. สถานะการครอบครอง 2. ระดับของที่อยู่อาศัย 3. วัสดุที่ใช้ปลูกสร้าง	1. ความหนาแน่นของครัวเรือน 2. อัตราการถือครอง 3. อัตราการมีไฟฟ้าใช้ 4. อัตราการมีน้ำประปาใช้ 5. อัตราการมีส้วม 6. อัตราพื้นที่ป่าไม้
<u>สาธารณูปโภค</u> 4. แหล่งน้ำดื่ม 5. แหล่งน้ำใช้ 6. แหล่งแสงสว่าง 7. ส้วม 8. เชื้อเพลิง 9. ขยะ	
<u>สิ่งแวดล้อมและทางเข้าออก</u> 10. กลิ่น 11. เสียง 12. ฝุ่น-ควัน 13. ลักษณะทางเข้าออก	

มิติที่ 2 สุขภาพอนามัย หมายถึง การมีสถานภาพด้านสุขภาพอนามัย (Health Status) ที่ดี ได้รับการคุ้มครองจากหลักประกันด้านสุขภาพที่พอเพียง สามารถเข้าถึงได้โดยมีข้อจำกัดน้อย และปราศจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจ

ระดับบุคคล 9 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 5 ตัวชี้วัด
สถานภาพด้านสุขภาพ 14. การเจ็บป่วยที่ต้องพบแพทย์ 15. การหยุดงานเพราะเจ็บป่วย การเข้าถึงบริการ 16. การคุ้มครองด้านสาธารณสุข 17. ระยะเวลาการเข้าถึงบริการ พฤติกรรมเสี่ยง 18. การบริโภคอาหาร 19. การบริโภคแอลกอฮอล์ 20. การสูบบุหรี่ 21. การควบคุมอารมณ์ 22. การออกกำลังกาย	7. เติบโตต่อจำนวนผู้ป่วย 8. แพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย 9. ทันตแพทย์ต่อจำนวนผู้ป่วย 10. พยาบาลต่อ 1,000 ครั้วเรือน 11. ผู้ป่วยเอดส์ต่อ 1,000 ครั้วเรือน

มิติที่ 3 การศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาที่ดีอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับและการได้รับการศึกษาต่อเนื่องอย่างเท่าเทียม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามการศึกษาที่ได้รับมา

ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด
23. การศึกษาสูงสุด 24. การอบรมเพิ่มเติมต่างๆ 25. การประกอบอาชีพที่ตรงกับความรู้ 26. โอกาสทางการศึกษา	12. นักเรียนต่อห้องเรียน 13. ครูต่อห้องเรียน 14. นักเรียนชั้นมัธยมและประถมต่อ 1,000 ครั้วเรือน 15. การออกกลางคันต่อ 1,000 ครั้วเรือน 16. นักเรียนที่มีปัญหาด้านน้ำหนักและส่วนสูง ต่อ 1,000 ครั้วเรือน 17. นักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวด้านอารมณ์ต่อ 1,000 ครอบครัว

มิติที่ 4 การมีงานทำและรายได้ หมายถึง การได้ทำงานเต็มเวลาที่มั่นคงและพึงพอใจ มีรายได้และเงินออมที่พอเพียงแก่การดำรงชีพโดยไม่มีหนี้สินที่ไม่มีคุณค่า

ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด
27. สถานภาพการทำงาน 28. รายได้จากการทำงานและทรัพย์สิน 29. ปริมาณหนี้สิน 30. ภาระในการส่งหนี้สิน 31. เงินออม 32. ความพึงพอใจในงาน 33. ความมั่นคงในงาน	18. ผู้มีงานทำต่อครัวเรือน 19. รายได้ต่อครัวเรือน 20. การมีส่วนในรายได้ของคนที่ยากที่สุด 20% แรก 21. สัมประสิทธิ์จีนิ 22. อัตราครัวเรือนที่เป็นหนี้ 23. มูลค่าหนี้ต่อครัวเรือน

มิติที่ 5 ความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง การปลอดภัยและรู้สึกปลอดภัยจากการประทุษร้ายทางร่างกายและทรัพย์สิน

ระดับบุคคล 5 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด
34. การประทุษร้ายทางร่างกาย 35. การประทุษร้ายทางทรัพย์สิน 36. ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต 37. ความรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สิน 38. หลักประกันทางสังคม	24. คดีฆาตกรรมต่อ100,000 ครัวเรือน 25. คดีปล้นทรัพย์ต่อ100,000 ครัวเรือน 26. คดีชิงทรัพย์ต่อ100,000 ครัวเรือน 27. คดีทำร้ายร่างกายต่อ100,000 ครัวเรือน 28. คดีข่มขืนต่อ100,000 ครัวเรือน 29. คดีวัตถุลามกอนาจารต่อ100,000 ครัวเรือน

มิติที่ 6 ครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการร่วมรับผิดชอบในภาระของครอบครัว

ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 5 ตัวชี้วัด
ความสัมพันธ์ 39. ความรักใคร่ปรองดอง 40. ความเคารพและให้เกียรติ 41. ความรุนแรงทางวาจา 42. ความรุนแรงด้านการทะเลาะตบตี การแบ่งหน้าที่ 43. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบทางการเงิน 44. การช่วยเหลือภารกิจครัวเรือน 45. ความสุขเมื่ออยู่บ้าน	30. อัตราการสมรส 31. อัตราการหย่า 32. อัตราครอบครัวอบอุ่น 33. อัตราครอบครัวที่มีสัมพันธภาพอันดี 34. อัตราครอบครัวที่พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้โดยใช้สถิติในอดีตเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบ

มิติที่ 7 การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีบุคคลที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ ได้รับการคุ้มครองและสามารถเข้าถึงบริการของสังคมได้โดยมีข้อจำกัดน้อยและความรู้สึกมีคุณค่า และความสุขในชีวิต

ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 6 ตัวชี้วัด
46. บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ 47. ระยะเวลาการเข้าถึงสถาบันทางสังคม 48. ความสุขในการใช้ชีวิต 49. คุณค่าของชีวิต	35. ผู้ทำประกันชีวิตต่อประชากร 36. ผู้ทำประกันสังคมต่อครัวเรือน 37. จำนวนวัดต่อ 1,000 ครัวเรือน 38. จำนวนมัสยิดต่อ 1,000 ครัวเรือน 39. จำนวนโบสถ์ต่อ 1,000 ครัวเรือน 40. จำนวนการฆ่าตัวตายและทำร้ายตนเองต่อ 1,000 ครัวเรือน

มิติที่ 8 สังคม-วัฒนธรรม หมายถึง การที่บุคคลมีเวลาปลอดจากภารกิจ การงาน เพื่อใช้สำหรับการพักผ่อนอย่างพอเพียง ตลอดจนการติดตามข่าวสารด้านสังคม – วัฒนธรรม อย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาในการพัฒนาทางจิตใจ โดยการปฏิบัติศาสนกิจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

ระดับบุคคล 7 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 4 ตัวชี้วัด
50. เวลาว่าง 51. วันหยุดพักผ่อน 52. เวลาที่ใช้ในการติดตามข่าวสารสังคม-วัฒนธรรม 53. เวลาที่ใช้ในการสวดมนต์ หรือทำจิตใจให้สงบการปฏิบัติศาสนกิจ 54. การเป็นสมาชิกกลุ่ม-ชมรม 55. การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม-ชมรม 56. การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	41. การมีโทรศัพท์ต่อครัวเรือน 42. การมีคอมพิวเตอร์ต่อครัวเรือน 43. องค์กรเอกชนต่อครัวเรือน 44. จำนวนผู้อยู่ในระหว่างพักผ่อนต่อครัวเรือน

มิติที่ 9 สิทธิและความเป็นธรรม หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเคารพในสิทธิ ไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิ และรู้สึกถึงการได้รับโอกาสจากสังคมอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม

ระดับบุคคล 4 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 3 ตัวชี้วัด
57. ความคับข้องใจจากการถูกละเมิดสิทธิ 58. การอยู่ในระหว่างคดีฟ้องร้องด้านสิทธิกับบุคคล 59. การอยู่ในระหว่างคดีฟ้องร้องด้านสิทธิกับรัฐ 60. ความรู้สึกด้านโอกาสและความเป็นธรรม	45. คดีในศาลปกครองต่อ 10,000 ครัวเรือน 46. คดีความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่รัฐต่อ 10,000 ครัวเรือน 47. การคัดค้านโครงการรัฐต่อ 10,000 ครัวเรือน

มิตีที่ 10 การเมืองและธรรมาภิบาล หมายถึง การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทและระดับต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดจนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ นอกจากนี้ยังรู้สึกไว้วางใจในความโปร่งใสของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ระดับบุคคล 9 ตัวชี้วัด	ระดับพื้นที่ 9 ตัวชี้วัด
<u>การมีส่วนร่วมทางการเมือง</u> 61. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 62. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 63. การลงคะแนนเสียงระดับท้องถิ่น 64. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง 65. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 66. การติดตามข่าวสารบ้านเมือง	48. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. 49. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส.บัญชีรายชื่อ 50. อัตราการมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ว. 51. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ส. 52. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ส.บัญชีรายชื่อ 53. อัตราบัตรเสียของการเลือกตั้ง ส.ว. 54. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส. 55. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ส.บัญชีรายชื่อ 56. อัตราการไม่ประสงค์จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส.ว.
<u>ธรรมาภิบาล</u> 67. การได้รับความเป็นธรรมจากหน่วยงานรัฐ 68. ความไว้วางใจในเจ้าหน้าที่รัฐ 69. ความรู้สึกถึงความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ	

เครื่องมือการวิจัย

จากตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น คณะผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือที่จะใช้รวบรวมข้อมูลทั้งระดับบุคคลและระดับพื้นที่ เครื่องมือรวบรวมข้อมูลระดับบุคคลถูกออกแบบให้เป็นแบบสำรวจสภาพเศรษฐกิจ-สังคม-การเมือง ตามประเด็นที่กำหนดไว้ ในตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคลทั้ง 10 มิติ ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ รายละเอียดของแบบสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคลที่ใช้เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล เพื่อสร้างเกณฑ์พร้อมแนวทางการให้คะแนนและการคีย์ข้อมูลเพื่อการประมวลผล โดยพื้นฐานแล้วคณะผู้วิจัยหลีกเลี่ยงที่จะกำหนดมาตรฐานวัดความคิดเห็นเพราะประสงค์จะได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงทั้งหมด แต่ในทางปฏิบัติการสอบถาม

หลายประเด็นจำเป็นต้องกระทำในรูปของความคิดเห็นเพื่อให้ตรงประเด็นกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นมาตรวัดของคำตอบหลายข้อจำเป็นต้องปรับให้เป็นสเกลช่วงเท่า ทั้งนี้ เพราะการสอบถามเพื่อให้ได้คำตอบในสเกลอัตราส่วนอาจทำให้ผู้ตอบเป็นจำนวนมากไม่ตอบ ดังนั้นจากคำแนะนำของผู้รวบรวมข้อมูลภาคสนามจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสเกลวัดของคำถามบางข้อเป็นสเกลช่วงเท่า คำถามประเภทนี้ ได้แก่ รายได้ และเงินออม เป็นต้น

คุณลักษณะสำคัญของข้อถามคือ ทุกข้อต้องสามารถให้ค่าเป็นตัวเลขได้ทั้งนี้เพื่อจะนำมาประมวลผลเป็นดัชนีบ่งบอกความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม นอกจากประเด็นคำถามที่ออกแบบจากตัวชี้วัดที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยยังกำหนดคำถามเพิ่มเติมบางประเด็นเพื่อประมวลผลข้อมูลเป็นรายละเอียดประกอบกับการรายงานค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนี

สำหรับเครื่องมือรวบรวมข้อมูลระดับพื้นที่เป็นแบบบันทึกข้อมูลรายตัวชี้วัดที่เลือกใช้ของจังหวัด (หรือประเทศ) ที่จะเปรียบเทียบ ข้อมูลที่บันทึกต้องเป็นตัวชี้วัดที่มีการแสดงผลครบทุกพื้นที่ที่จะเปรียบเทียบ ทั้งหมดของตัวชี้วัดที่นำมาใช้วิเคราะห์เป็นการวัดด้วยสเกลอัตราส่วน

แบบสำรวจความมั่นคงของมนุษย์

แบบสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ (ขณะสำรวจ)
ตามโครงการศึกษาและพัฒนาดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์
เพื่อประเมินขีดความสามารถของประเทศไทย

คำชี้แจง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการศึกษาและพัฒนาดัชนีชี้วัดมาตรฐานความมั่นคงของมนุษย์เพื่อประเมินขีดความสามารถของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ที่จัดทำขึ้นในลักษณะกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์มา กำหนดเป็นมาตรวัดในการบ่งชี้แต่ละประเด็นที่มีความชัดเจนและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมิติการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

การสำรวจข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลความมั่นคงของมนุษย์ในระดับบุคคลตามแบบสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อนำผลข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์หาค่าดัชนีรวม ความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล และจัดทำรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

A1

○

2. อายุ.....ปี

A2

○○

3. ภูมิลำเนา A3
- ☐ 1. ในเขตเทศบาล หรือ เขตสุขาภิบาล หรือ กรุงเทพฯ ○
- ☐ 2. นอกเขตเทศบาล
4. จังหวัด..... A4
-
5. ภาค
- ☐ 1. เหนือ ☐ 2. ตะวันออกเฉียงเหนือ A5
- ☐ 3. กลาง ☐ 4. ใต้ ○
- ☐ 5. กรุงเทพฯ

ตัวแปรเพื่อการคำนวณค่าน้ำหนักคะแนน

6. ท่านคิดว่าข้อใดมีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของ**มนุษย์หรือบุคคลทั่วไป**มากที่สุด
(ให้เลือกตอบ 5 ด้าน) W1
- ☐ 1. การมีงานทำ และรายได้ ○
- W2
- ☐ 2. การศึกษาที่ดี ○
- W3
- ☐ 3. การมีครอบครัวที่มีความสุข ○
- W4
- ☐ 4. สุขภาพอนามัยที่ดี ○
- W5
- ☐ 5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ○
- W6
- ☐ 6. มีสิทธิและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ○
- W7
- ☐ 7. การมีเพื่อนและรู้สึกมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ○
- W8
- ☐ 8. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ○
- W9
- ☐ 9. การมีชีวิตทางสังคมและมีวัฒนธรรมที่ดี ○
- W10
- ☐ 10. การมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ○

ตัวแปรด้านความมั่นคงของมนุษย์

มิติที่อยู่อาศัย

การครอบครองและกรรมสิทธิ์

1. ท่านมีสถานะการครอบครองที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเช่นไร

- ☐ 1. ไม่ทราบสถานะ
- ☐ 2. เป็นของนายจ้างหรือมีผู้ให้อาศัยโดยไม่คิดเงิน
- ☐ 3. ผู้เช่า
- ☐ 4. เป็นบุตร-ภรรยา-สามี-บิดา-มารดาของผู้เป็นเจ้าของหรือเป็นบ้านที่ปลูกบนที่ดินของญาติพี่น้อง
- ☐ 5. เป็นผู้เช่าซื้อ
- ☐ 6. เป็นเจ้าของตามกฎหมาย
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P1
○○

ลักษณะที่อยู่อาศัย

2. ประเภทของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน (ตอบกรณีเดียว)

- ☐ 1. เรือนแถว
- ☐ 2. ตึกแถว หอแถว หรือ เทวณเฮาส์
- ☐ 3. เทวณเฮาส์ที่มีบริเวณ
- ☐ 4. บ้านโคต (หรือบ้านเดี่ยว)
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P2
○○

3. วัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัยในปัจจุบัน

- ☐ 1. วัสดุใช้แล้วหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ผ้าใบ แฝก)
- ☐ 2. วัสดุถาวรเป็นส่วนใหญ่ (เช่น ไม้อัด เซลโลกรีต)
- ☐ 3. ครึ่งไม้ครึ่งตึก
- ☐ 4. ตึก
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P3
○○

สาธารณูปโภค

4. แหล่งที่มาของน้ำบริโภค (ดื่ม ทำกับข้าว เป็นต้น)

- ☐ 1. แม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร น้ำตก น้ำฝน น้ำบ่อ หรือบาดาลสาธารณะ
- ☐ 2. น้ำบ่อ หรือบาดาลส่วนบุคคล
- ☐ 3. น้ำประปาภา
- ☐ 4. น้ำประปาภายในบ้านนอกบ้าน (สาธารณะ)
- ☐ 5. น้ำดื่มบรรจุขวด
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P4
○○

5. แหล่งที่มาของน้ำใช้ตามปกติ (อาบ และซักล้าง เป็นต้น)

- ☐ 1. แม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร น้ำตก น้ำฝน น้ำบ่อ หรือบาดาลสาธารณะ
- ☐ 2. น้ำบ่อ หรือบาดาลส่วนบุคคล
- ☐ 3. น้ำประปาทนภายนอกบ้าน (สาธารณะ)
- ☐ 4. น้ำประปาทนภายในบ้าน
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P5
○○

6. แหล่งที่มาของแสงสว่าง

- ☐ 1. เทียน ตะเกียง หรือแหล่งอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน
- ☐ 2. ผลัดไฟใช้เองจากแบตเตอรี่ เซลล์แสงอาทิตย์ น้ำมัน
- ☐ 3. ชื้อไฟฟ้าจากการผลิตภายในชุมชน
- ☐ 4. ชื้อไฟฟ้าจาก กฟผ. หรือ กฟน.
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P6
○○

7. ลักษณะของส้วม

- ☐ 1. ไม่มีส้วม-ไม่ทราบ-ถ่ายลงแม่น้ำลำคลอง
- ☐ 2. ส้วมหลุม-ถัง-อื่น ๆ ที่มีการปิดมิดชิด (ของตนเอง)
- ☐ 3. ส้วมซึม
- ☐ 4. ส้วมซึมและส้วมชักโครก
- ☐ 5. ส้วมชักโครก
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P7
○○

8. เชื้อเพลิงที่ใช้ประกอบอาหาร

- ☐ 1. ฟืน-เศษไม้
- ☐ 2. ถ่าน-น้ำมันก๊าด
- ☐ 3. ก๊าซ-ไฟฟ้า
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P8
○○

9. การจัดการกับขยะส่วนใหญ่ใช้วิธี

- ☐ 1. เผา หรือทิ้งในที่สาธารณะ
- ☐ 2. ทิ้งในที่ที่จัดไว้อย่างเป็นทางการ
- ☐ 3. มีบริการจัดเก็บ
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P9
○○

สิ่งแวดล้อมและทางเข้าออก

ท่านได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากปัญหาเหล่านี้เพียงใด

10. กลิ่นเหม็น

- ☐ 1. มาก
- ☐ 2. พอควร
- ☐ 3. น้อย
- ☐ 4. ไม่เดือดร้อน

P10
○○

11. เสียงดัง

- ☐ 1. มาก
- ☐ 2. พอควร
- ☐ 3. น้อย
- ☐ 4. ไม่เดือดร้อน

P11
○○

12. ฝุ่นหรือควัน

- ☐ 1. มาก
- ☐ 2. พอควร
- ☐ 3. น้อย
- ☐ 4. ไม่เดือดร้อน

P12
○○

13. ทางเข้าออกหลัก (ที่สะดวกที่สุด) สูเส้นทางคมนาคมภายนอกเป็นอย่างไร

- ☐ 1. เป็นทางคนเดินหรือคลอง หรือลำธารเท่านั้น
- ☐ 2. รถจักรยานยนต์เข้าถึงได้
- ☐ 3. มีถนนเลนเดียวเข้าถึง
- ☐ 4. มีถนน 2 เลนเข้าถึง
- ☐ 5. มีถนนมากกว่า 2 เลนเข้าถึง
- ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

P13

○○

มิติสุขภาพอนามัย

สถานภาพด้านสุขภาพอนามัย

P14

14. ในรอบปี 2547 ท่านป่วยและต้องไปพบแพทย์กี่ครั้ง จำนวน ครั้ง (กลับค่ามาตรฐาน)

○○

15. ในรอบปี 2547 ท่านต้องหยุดการประกอบอาชีพเพราะเจ็บป่วยประมาณกี่วัน จำนวน.....วัน
(กลับค่ามาตรฐาน)

P15

○○

การเข้าถึงบริการ

16. ในปัจจุบันท่านอยู่ภายใต้การคุ้มครองสุขภาพต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

F16.1-F16.4

- ☐ 1. ไม่ได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองใด ๆ เลย
- ☐ 2. 30 บาท รักษาทุกโรค หรือ ประกันสังคม
- ☐ 3. โปรแกรมการคุ้มครองสุขภาพของหน่วยงานที่นอกเหนือจาก 2 (เช่นสวัสดิการราชการ)
- ☐ 4. ประกันสุขภาพกับบริษัทเอกชน หรือ มีเงินออมด้านสุขภาพโดยเฉพาะ

○

P16

○

คะแนน

17. ท่านสามารถเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล (เช่น อนามัย โรงพยาบาล) ที่ใกล้ที่สุดได้ภายในเวลาเท่าใด

- ☐ 1. มากกว่า 1 ชั่วโมง
- ☐ 2. 45 นาที-1 ชั่วโมง
- ☐ 3. 31 นาที-44 นาที
- ☐ 4. 16 นาที-30 นาที
- ☐ 5. ประมาณไม่เกิน 15 นาที

P17

○○

พฤติกรรมเสี่ยง

18. ท่านได้ใส่ใจระมัดระวังการบริโภคอาหารที่ถูกสุขอนามัย (สุก สะอาด ครบหมวดหมู่)

- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง

P18

○○

19. ท่านดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (รวม กระแช่ สาโท สบาย ฯลฯ) เพียงใด

P19

- ☐ 1. ดื่มเป็นประจำ (ต่อสัปดาห์) - ระบุความถี่ วัน/สัปดาห์
- ☐ 2. ดื่มเฉพาะที่ออกงานสังคมเท่านั้น หรือ ดื่มไม่ประจำ
- ☐ 3. ไม่ดื่มเลย

○รหัส

F19

○

ความถี่ในการดื่ม

20. การสูบบุหรี่
- ☐ 1. สูบเป็นประจำเฉลี่ยวันละ จำนวน.....มวน
- ☐ 2. สูบเฉพาะในงานสังคม หรือสูบไม่ประจำ
- ☐ 3. ไม่สูบเลย
- P20
○รหัส
F20
○
จำนวนมวน

21. ท่านระมัดระวังและสามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจให้สงบได้เป็นอย่างดี
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- P21
○○
22. ท่านออกกำลังกายเพียงใด
- ☐ 1. ไม่ได้ออกกำลังกายเลย
- ☐ 2. ออกบ้างตามโอกาส
- ☐ 3. ออกสม่ำเสมอครั้งละประมาณ 30 นาที อาทิตย์ละไม่เกิน 2 วัน
- ☐ 4. ออกสม่ำเสมอครั้งละประมาณ 30 นาที อาทิตย์ละ 3 วันขึ้นไป
- P22
○○
23. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับหรือไม่
- ☐ 1. มีปัญหานอนไม่หลับเป็นประจำ
- ☐ 2. นอนไม่หลับบ้างเฉพาะในช่วงที่มีปัญหาเจ็บป่วย หรือมีเรื่องต้องขบคิด
- ☐ 3. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับเลย
- P23
○○

มิติการศึกษา

24. การศึกษาสูงสุดของท่านคือ
- ☐ 1. ไม่ได้เรียน
- ☐ 2. ป.4 หรือต่ำกว่า
- ☐ 3. ป.5-ป.6
- ☐ 4. ม.1-ม.3
- ☐ 5. ม.4-ม.6 หรือ ปวช.
- ☐ 6. ปวส. หรืออนุปริญญา
- ☐ 7.ปริญญาตรี
- ☐ 8.ปริญญาโทขึ้นไป
- P24
○○
25. ท่านได้รับการอบรมเพิ่มเติมหรืออยู่ในระหว่างศึกษาอบรมหรือไม่
- ☐ 1. ไม่เคย
- ☐ 2. เคยหรืออยู่ในระหว่างศึกษาอบรมเพิ่มเติม ระบุ
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- F25
○
รหัส
P25
○
คะแนน

26. อาชีพที่ท่านประกอบอยู่ในขณะนี้ตรงกับความรู้ที่ท่านศึกษามาหรือไม่

☐ 1. ไม่ตรงเลย หรือไม่ได้ใช้เลย

P26

☐ 2. ตรงบางส่วน

○○

☐ 3. ใช้ประโยชน์ตรงตามที่ศึกษามา

27. ตลอดเวลาที่ผ่านมามีความคิดเห็นว่าท่านได้รับโอกาสทางการศึกษา (อาทิ การเลือกสถานที่เรียน คุณภาพของครู และวัสดุอุปกรณ์) โดยรวม เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกันในสังคม

☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

P27

☐ 2. ไม่เห็นด้วย

○○

☐ 3. เห็นด้วย

☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง

มิติการมีงานทำและรายได้

28. สถานะภาพการทำงาน

☐ 1. ไม่มีและไม่ต้องการทำงาน

☐ 2. ไม่มีแต่ต้องการทำงาน

☐ 3. กำลังรอเรียกบรรจุงาน หรือรอฤดูกาล

P2

☐ 4. ทำงานแล้วสัปดาห์ละน้อยกว่า 40 ชั่วโมง

○○

☐ 5. ทำงานแล้วสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมงขึ้นไป

29. รายได้จากการทำงานและทรัพย์สิน (เช่น ค่าเช่า เงินปันผล)ประมาณ.....บาทต่อเดือน

☐ 1. 5,000 บาทลงมา

☐ 2. 5,001-10,000 บาท

☐ 3. 10,001-15,000 บาท

☐ 4. 15,001-20,000 บาท

F29

☐ 5. 20,001-25,000 บาท

จำนวน

☐ 6. 25,001-30,000 บาท

○○○○○○○○

☐ 7. 30,001-35,000 บาท

P29

☐ 8. 35,001-40,000 บาท

○○

☐ 9. 40,001-45,000 บาท

☐ 10. 45,001-50,000 บาท

☐ 11. มากกว่า 50,000 บาท

30. ปริมาณหนี้สินของท่านมีมูลค่ารวมประมาณ..... บาท

☐ 1. น้อยกว่า 100,000 บาท

☐ 2. 100,001-300,000 บาท

☐ 3. 300,001-500,000 บาท

☐ 4. 500,001-700,000 บาท

F30

☐ 5. 700,001-9,000,000 บาท

จำนวน

☐ 6. 9,000,001-1,100,000 บาท

○○○○○○○○

☐ 7. 1,100,001-1,300,000 บาท

P30

☐ 8. 1,300,001-1,500,000 บาท

○○

☐ 9. 1,500,001-1,700,000 บาท

☐ 10. 1,700,001-1,900,000 บาท

☐ 11. มากกว่า 1,900,000 บาท

31. ภาระในการส่งหนี้สินประมาณ.....บาทต่อเดือน

- ☐ 1. น้อยกว่า 5,000 บาท
- ☐ 2. 5,001-10,000 บาท
- ☐ 3. 10,001-15,000 บาท
- ☐ 4. 15,001-20,000 บาท
- ☐ 5. 20,001-25,000 บาท
- ☐ 6. 25,001-30,000 บาท
- ☐ 7. 30,001-35,000 บาท
- ☐ 8. 35,001-40,000 บาท
- ☐ 9. มากกว่า 40,000 บาท

F31

จำนวน

○○○○○○○○

P31

○○

32. ประมาณเงินออมที่สามารถออมได้อย่างสม่ำเสมอต่อเดือนเฉลี่ยประมาณ.....บาท

- ☐ 1. น้อยกว่า 5,000 บาท
- ☐ 2. 5,001-10,000 บาท
- ☐ 3. 10,001-15,000 บาท
- ☐ 4. 15,001-20,000 บาท
- ☐ 5. 20,001-25,000 บาท
- ☐ 6. 25,001-30,000 บาท
- ☐ 7. 30,001-35,000 บาท
- ☐ 8. 35,001-40,000 บาท
- ☐ 9. มากกว่า 40,000 บาท

F32

จำนวน

○○○○○○○○

P32

○○

เฉพาะผู้ที่ทำงาน (กรณีไม่ได้ทำงานไม่ต้องตอบข้อ 33 และ 34)

33. ท่านพึงพอใจในการทำงานนี้เพียงใด

- ☐ 1. ไม่พึงพอใจอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่พึงพอใจ
- ☐ 3. เฉย ๆ
- ☐ 4. พึงพอใจ
- ☐ 5. พึงพอใจมาก

P33

○

34. ท่านคิดว่างานที่ทำอยู่ขณะนี้มั่นคงเพียงใด

- ☐ 1. ไม่มั่นคงอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่มั่นคง
- ☐ 3. ค่อนข้างมั่นคง
- ☐ 4. มั่นคงอย่างยิ่ง

P34

○

มิติครอบครัว

ความสัมพันธ์

35. ครอบครัวของท่านมีความรักใคร่ปรองดองกัน

- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง

P35

○

36. สมาชิกในครอบครัวของท่านเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- P36
○
37. สมาชิกในครอบครัวของท่านมักใช้วาจารุนแรงและหยาดคายต่อกัน
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- P37
○
38. สมาชิกในครอบครัวของท่านมักทะเลาะตบตีกันอยู่เนื่อง ๆ
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- P38
○
- การแบ่งหน้าที่
39. ท่านมีส่วนวางแผนและรับผิดชอบทางการเงินของครอบครัวมากน้อยเพียงใด
- ☐ 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย
- ☐ 2. มีส่วนร่วมน้อยมาก
- ☐ 3. มีส่วนร่วมพอควร
- ☐ 4. มีส่วนร่วมมาก
- P39
○
40. ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือภารกิจของครอบครัวมากน้อยเพียงใด (เช่นทำความสะอาด เลี้ยงดูบุตรหลาน)
- ☐ 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย
- ☐ 2. มีส่วนร่วมน้อยมาก
- ☐ 3. มีส่วนร่วมพอควร
- ☐ 4. มีส่วนร่วมมาก
- P40
○
41. ท่านรู้สึกมีความสุขเมื่ออยู่ที่บ้าน
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย
- ☐ 3. เห็นด้วย
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- P41
○

มิติความมั่นคงส่วนบุคคล

42. นับแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันท่านเคยประสบกับการประทุษร้ายร่างกายหรือไม่
- ☐ 1. ประสบมากกว่า 1 ครั้ง
- ☐ 2. ประสบ 1 ครั้ง
- ☐ 3. เคยมีผู้พยายามแต่ไม่สำเร็จ
- ☐ 4. ไม่เคยประสบเลย
- P42
○

43. นับแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันท่านเคยประสบกับการประทุษร้ายทรัพย์สินหรือไม่

- ☐ 1. ประสบมากกว่า 1 ครั้ง
☐ 2. ประสบ 1 ครั้ง
☐ 3. เคยมีผู้พยายามแต่ไม่สำเร็จ
☐ 4. ไม่เคยประสบเลย

P43
○

44. ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตเพียงใด

- ☐ 1. ไม่รู้สึกปลอดภัยอย่างยิ่ง
☐ 2. ไม่รู้สึกปลอดภัย
☐ 3. รู้สึกปลอดภัย
☐ 4. รู้สึกปลอดภัยอย่างยิ่ง

P44
○

45. ท่านรู้สึกปลอดภัยในทรัพย์สินเพียงใด

- ☐ 1. ไม่รู้สึกปลอดภัยอย่างยิ่ง
☐ 2. ไม่รู้สึกปลอดภัย
☐ 3. รู้สึกปลอดภัย
☐ 4. รู้สึกปลอดภัยอย่างยิ่ง

P45
○

มิติการสนับสนุนทางสังคม

46. ท่านมีหลักประกันต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 0. ไม่มีเลย
☐ 1. ประกันสังคม
☐ 2. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
☐ 3. ฌาปนกิจสงเคราะห์
☐ 4. การประกันชีวิตที่ท่านหรือหน่วยงานหรือบุคคลอื่นทำให้
☐ 5. บำเหน็จบำนาญจากหน่วยงาน
☐ อื่น ๆ ระบุ.....

F46.0-
F46._____
○○
รหัส
P46
○
คะแนน

47. หากท่านประสบความเดือดร้อน (อาทิปัญหาทางการเงิน ต้องการที่อยู่อาศัยชั่วคราว)

ในขณะนี้ท่านมีบุคคลที่จะขอความช่วยเหลือได้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ไม่มีเลย
☐ 2. พ่อ-แม่
☐ 3. พี่-น้อง
☐ 4. ภรรยา-บุตร
☐ 5.ญาติ
☐ 6. เพื่อน
☐ 7. เพื่อนบ้าน
☐ 8. อื่น ๆ ระบุ.....

F47.0-
F47._____
○○
รหัส
P47
○
คะแนน

48. จากที่พักอาศัยของท่าน มีบริการสังคมที่ท่านสามารถเดินทางไปรับบริการโดยใช้เวลาไม่เกิน

30 นาที ต่อไปนี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 0. ไม่มีเลย

☐ 1. โรงเรียน

☐ 2. สถานีตำรวจ

☐ 3. สถานพยาบาล

☐ 4. บ้านที่ใกล้ที่สุด

☐ 5. วัด/โบสถ์/มัสยิด

☐ 6. สวนสาธารณะ

49. ท่านรู้สึกมีความสุขกับการใช้ชีวิตในขณะนี้เพียงใด

☐ 1. ไม่มีความสุขอย่างยิ่ง

☐ 2. ไม่มีความสุข

☐ 3. เฉย ๆ

☐ 4. มีความสุข

☐ 5. มีความสุขอย่างยิ่ง

50. ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีคุณค่าเพียงใด

☐ 1. ไร้คุณค่าอย่างยิ่ง

☐ 2. ไร้คุณค่า

☐ 3. มีคุณค่าพอควร

☐ 4. มีคุณค่าอย่างยิ่ง

มิติสังคม-วัฒนธรรม

51. ท่านมีเวลาว่างที่ใช้เพื่อการพักผ่อน (ไม่รวมเวลาการนอน) และบันเทิงวันละประมาณ.....นาที

52. ท่านใช้เวลาติดตามข่าวสารสังคม-วัฒนธรรม-บันเทิง วันละประมาณ.....นาที

53. ท่านใช้เวลาสวดมนต์หรือทำจิตใจให้สงบวันละประมาณ.....นาที

54. ท่านปฏิบัติศาสนกิจสม่ำเสมอเพียงใด

☐ 1. แทบไม่ได้ปฏิบัติเลย

☐ 2. บางวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น

☐ 3. เฉพาะวันสำคัญทางศาสนา

☐ 4. บางสัปดาห์ หรือ บางวันพระ

☐ 5. ทุกสัปดาห์ หรือ ทุกวันพระ

55. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือของชมรม (ที่ไม่ใช่หน่วยงาน หรือชมรมที่สร้างหลักประกันซึ่ง

กล่าวมาก่อนหน้านี้ เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์) ไต่บ้างโปรดระบุ (หากไม่เป็นเลยข้ามไปตอบข้อ 57)

☐ สหภาพแรงงาน.....

☐ ชมรม สมาคม.....

☐ ชมรม สมาคม.....

☐ ชมรม สมาคม.....

F48.0-

F48._____

○○

รหัส

P48

○

คะแนน

P49

○

P50

○

P51

○○○

P52

○○○

P53

○○○

P54

○

P55

○

56. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือชมรมข้างต้นเพียงใด
- ☐ 1. แทบไม่ได้เข้าร่วมเลย P56
- ☐ 2. เข้าร่วมบ่อยพอควร ○
- ☐ 3. เข้าร่วมแทบทุกครั้ง หรือทุกครั้ง
56. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมสังคม-วัฒนธรรม (เช่น การทำบุญปีใหม่ นิทรรศการ งานวัด) ที่จัดในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงเพียงใด
- ☐ 1. แทบไม่ได้เข้าร่วมเลย P57
- ☐ 2. เข้าร่วมบ่อยพอควร ○
- ☐ 3. เข้าร่วมแทบทุกครั้ง หรือทุกครั้ง

มิติสิทธิและความเป็นธรรม

58. ในขณะนี้ท่านมีความคับข้องใจจากการถูกละเมิด เสือกปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่เป็นธรรมหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ☐ 1. ไม่มีความคับข้องใจ (ถ้าเลือกข้อนี้ไม่ต้องตอบข้ออื่น ๆ ในข้อ 64 นี้) F58.0-
- ☐ 2. มีจากเพื่อนบ้าน F58._____
- ☐ 3. มีจากนายจ้าง ○○
- ☐ 4. มีจากบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งญาติ-พี่น้อง รหัส
- ☐ 5. จากบุคคลของรัฐ (ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐ) P58
- ☐ 6. มีจากนักการเมือง ○
59. ขณะนี้ท่านอยู่ในระหว่างการมีคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิหรือข้อกังขาเกี่ยวกับบุคคลหรือนิติบุคคลเอกชนใช่หรือไม่
- ☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่แต่กำลังจะเกิดคดี ☐ 3. ไม่ใช่ P59
60. ขณะนี้ท่านกำลังอยู่ในระหว่างการมีคดีฟ้องร้องเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมกับหน่วยงานหรือบุคลากรของรัฐหรือไม่
- ☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่แต่กำลังจะเกิดคดี ☐ 3. ไม่ใช่ P60
61. สังคมไทยมีความเป็นธรรม (ซึ่งหมายถึงการได้รับโอกาสเท่าเทียม ไม่มีกีดกันทางเพศ ศาสนา ฯลฯ)
- ☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ☐ 2. ไม่เห็นด้วย P61
- ☐ 3. เห็นด้วย ○
- ☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง

มิติการเมืองและธรรมาภิบาล

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

62. ท่านไปลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมาหรือไม่
- ☐ 1. ไม่สนใจจะไป ☐ 2. ไม่ได้ไปเพราะติดธุระจำเป็น ☐ 3. ไป P62
63. ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งที่ผ่านมาหรือไม่
- ☐ 1. ไม่สนใจจะไป ☐ 2. ไม่ได้ไปเพราะติดธุระจำเป็น ☐ 3. ไป P63
64. ท่านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาระดับท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมาหรือไม่
- ☐ 1. ไม่สนใจจะไป ☐ 2. ไม่ได้ไปเพราะติดธุระจำเป็น ☐ 3. ไป P64

65. ท่านเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่	
☐ 1. ไม่ได้เป็น	P65
☐ 2. ไม่ได้เป็นแต่กำลังหรือตั้งใจจะเป็น	○
☐ 3. เป็น	
66. นับแต่ต้นปี 2547 มาจนปัจจุบัน ท่านเคยไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้โดยตรงหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ ไม่เคยไปร่วมเลย	P66
☐ ร่วมรับฟังการแถลงนโยบายการเมืองระดับใด ๆ	○○
☐ ร่วมประชุม-สัมมนาในประเด็นการเมืองที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ	คะแนน
☐ ร่วมประท้วงทางการเมือง	
☐ กิจกรรมอื่น ๆ ระบุ.....	
67. ท่านใช้เวลาติดตามข่าวสารการเมืองเพียงใด	
☐ 1. ไม่ได้ติดตามเลย	P67
☐ 2. ติดตามน้อยมากเฉลี่ยวันละไม่เกิน 10 นาที	○
☐ 3. ติดตามเฉลี่ยวันละ 11-30 นาที	
☐ 4. ติดตามเฉลี่ยแล้ววันละมากกว่า 30 นาที	
<u>ธรรมชาติ</u>	
68. ท่านได้รู้ความเป็นธรรมชาติเมื่อไปติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ	
☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	P68
☐ 2. ไม่เห็นด้วย	○
☐ 3. เห็นด้วย	
☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
69. ท่านรู้สึกไว้วางใจในเจ้าหน้าที่รัฐ	
☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	P69
☐ 2. ไม่เห็นด้วย	○
☐ 3. เห็นด้วย	
☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
70. หน่วยงานของรัฐโปร่งใสตรวจสอบได้	
☐ 1. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	P70
☐ 2. ไม่เห็นด้วย	○
☐ 3. เห็นด้วย	
☐ 4. เห็นด้วยอย่างยิ่ง	

แนวทางในการเก็บและคีย์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

1. ต้องตอบทุกข้อและตอบตามที่กำหนด เช่นตอบเพียงข้อเดียว เพราะต้องใช้ค่าคะแนนทุกข้อในการวิเคราะห์เป็นระดับความมั่นคง
2. คำตอบต้องเป็นค่าเดียวไม่มี range
3. คำตอบต้องเป็นค่าต่อเนื่อง เช่น รายได้ ถ้าไม่มีให้เติม 0
4. การลงรหัสโดยทั่วไปให้ลงตามเลขของข้อ หรือ จากจำนวนที่ระบุจากผู้ตอบ เช่น อายุ
5. คำตอบอื่น ๆ(ระบุ) ต้องพยายาม**สอบถาม**เพื่อได้ข้อตัดสินใจว่าคำตอบจัดอยู่ในกลุ่มใดหรือระดับใดจากที่จัดไว้ หากจำเป็นต้องจัดกลุ่มใหม่ต้องระบุไว้ว่ากลุ่มใหม่นั้น ๆ อยู่ในระดับใด ดี หรือ ต่ำกว่าที่กำหนดไว้เดิม แล้วให้รหัสเลขไล่เรียงเมื่อเทียบกับที่จัดไว้เดิมแล้ว
6. เป็นการสำรวจข้อมูล**ส่วนบุคคล**ที่ปรากฏในขณะสำรวจ

การคีย์ข้อมูล

1. โดยทั่วไป รหัสที่กำหนด คือ คะแนนประจำข้อนั้น ๆ ยกเว้นกรณีหรือข้อที่จะกล่าวต่อไป
2. จำนวนเนื้อที่ได้กำหนดเพื่อไว้ ดังนั้น หากเหลือให้คีย์เลขด้านหน้าที่เหลือเป็น 0 เช่น 02 หรือ 003 ฯลฯ กล่าวคือลงให้เต็มทุกช่อง

คำถามต่อไปนี้โปรดระมัดระวังการคีย์

ข้อที่ 16 ต้องลงทั้งรหัส และ คะแนนโดยคะแนนให้นับจำนวนจากโปรแกรมที่อยู่ได้ การคุ้มครองไม่อยู่เลยมีค่าเป็น 0 มีอยู่ 2 โปรแกรมมีค่า 2 เป็นต้น

ข้อที่ 19 ต้องลงทั้งรหัส และ ความถี่การดื่ม

ข้อที่ 20 ต้องลงทั้งรหัส และ ปริมาณการสูบบุหรี่

ข้อที่ 25 ต้องลงทั้งรหัส และ จำนวนหลักสูตรที่อบรมเพิ่มเติม โดย**นับจำนวนหลักสูตร**มาเติม เช่น ไม่มีเลย มีค่า 00 คะแนนจะเพิ่มตามจำนวนหลักสูตร

ข้อที่ 46 ต้องลงทั้งรหัส และ จำนวนโปรแกรมที่อยู่ภายใต้การคุ้มครอง เกณฑ์การให้คะแนนทำนองเดียวกับข้อที่ 25

ข้อที่ 47 ต้องลงทั้งรหัส และ จำนวนคนที่สามารถขอรับความช่วยเหลือได้ เกณฑ์การให้คะแนนทำนองเดียวกับข้อที่ 45

ข้อที่ 48 ต้องลงทั้งรหัส และ จำนวน บริการสังคมที่สามารถเข้าถึงได้ เกณฑ์การให้คะแนนทำนองเดียวกับข้อที่ 46

ข้อที่ 55 ให้คีย์คะแนนลงไปโดยนับจำนวนสมาคม ชมรม กลุ่มที่เป็นสมาชิก (ข้อนี้ไม่ต้องการทราบรายละเอียดชื่อของชมรม หรือ สมาคมแต่ต้องการทราบเฉพาะคะแนนเท่านั้น) ทุกคนต้องมีคะแนนในข้อนี้แม้ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกใด ๆ เลยซึ่งจะได้ค่าข้อนี้เป็น 0 คะแนน

ข้อที่ 58 ต้องลงทั้งรหัส และ คะแนน การให้คะแนนเป็นดังนี้

- ไม่มีความคับข้องใจ = 5 คะแนน คะแนนจะค่อย ๆ **ลดลง** ตามจำนวนแหล่งความคับข้องใจ เช่น คับข้องใจจากเพื่อนบ้าน และนายจ้าง จะให้คะแนน $5-1-1 = 3$ คะแนน เป็นต้น

ข้อที่ 66 การให้คะแนนเป็นไปในทำนองเดียวกับข้อ 48 คือ 0 = ไม่เคย และคะแนนจะเพิ่มขึ้น
กิจกรรมละ 1 คะแนน (ข้อนี้ไม่ต้องการทราบรายละเอียดของประเภทกิจกรรม ต้องการทราบเฉพาะคะแนน
เท่านั้น)

ความหมาย รหัส

A = ตัวแปรอิสระมีจำนวน 3 ตัว ตามข้อเสนอของคณะที่ปรึกษาที่ต้องการแยกวิเคราะห์
เปรียบเทียบ ส่วนจังหวัดและภาคเป็นเพียงข้อมูลประกอบ

W = ตัวแปรที่คำนวณเพื่อกำหนดค่าคะแนน มีทั้งสิ้น 10 ตัว (ด้าน หรือ มิติความมั่นคง)

P = ตัวแปรด้านความมั่นคงของมนุษย์ที่ต้องให้ค่าเป็นคะแนน แต่สามารถแยกวิเคราะห์เป็น
ความถี่หรือ อื่น ๆ รายข้อได้ ตัวแปร P มีจำนวนเท่ากับข้อถามในส่วนที่ใช้วัดความมั่นคงของมนุษย์ คือ
70 ตัว (ข้อ)

F = ตัวแปรที่ให้ภาพรายละเอียดเพิ่มเติม

การประมวลผล

วิธีการประมวลผลข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการประมวลผลด้วยวิธีการทาง
สถิติทั่วไป การประมวลผลในส่วนนี้อาศัยวิธีการทางสถิติพรรณนาและอนุมานเพื่อวิเคราะห์ผล
รายตัวชี้วัด การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นประโยชน์ต่อการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ทาง
เศรษฐกิจ-สังคม-การเมือง ของบุคคลและพื้นที่เป็นรายประเด็น วิธีการประมวลผลส่วนที่สองคือ
การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม การประมวลผลด้านนี้
อาศัยวิธีการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง เนื่องจากวิธีการทางสถิติทั่วไปเป็นสิ่งที่ใช้กันเป็นปกติในการ
วิจัยอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้ แต่วิธีการประมวลผลที่จำเป็นต้อง
กล่าวถึง คือ การคิดคำนวณเพื่อให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของดัชนีความมั่นคงของมนุษย์

ปัญหาหลักของการประมวลผล

ปัญหาที่ผู้วิจัยประสบในการพัฒนาวิธีการประมวลผลได้แก่

1. **การวัดที่แตกต่างกัน** เนื่องจากตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นมีความหลากหลาย สิ่งทีวัดมี
ความแตกต่างกันทั้งในแง่ของหน่วยการวัด ประเภทและคุณลักษณะของตัวชี้วัด ดังนั้นผู้วิจัยจึง
ต้องหาทางที่จะใช้วิธีการที่ปรับการวัดที่แตกต่างกันให้อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน ตัวอย่างของความ
แตกต่างเหล่านี้ อาทิ การวัดรายได้ (ที่มีหน่วยเป็นบาท) การวัดระดับความรู้ (ที่มีการวัดแบบ
อันดับ) การวัดความคิดเห็นซึ่งแตกต่างไปจากการวัดด้านข้อเท็จจริง 2 ประเภทแรก

2. การแสดงผลสรุปรวม ปัญหาประการที่สองคือ วิธีการประมวลผลต้องสามารถนำข้อมูลทีวดำเนินมิติที่แตกต่างกันมาวิเคราะห์พร้อมกันเพื่อนำเสนอเป็นภาพรวมรายมิติและภาพรวมของความมั่นคง กล่าวในอีกทางหนึ่งคือ ผู้วิจัยต้องหาทางที่จะทำให้ตัวชี้วัดแต่ละตัวซึ่งแต่เดิมเป็นอิสระจากกันให้สามารถสัมพันธ์กันได้

3. การวัดคนละระดับ ปัญหาประการที่สามคือ ดัชนีที่พัฒนาขึ้นแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นที่กับระดับบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องหาทางที่จะทำให้วิธีการประมวลผลของสองระดับเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้การแสดงผลตลอดจนการแปลความหมายมีรูปแบบเดียวกัน การแก้ไขปัญหานี้มีความสำคัญเพราะจะช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นเพราะมีเกณฑ์พิจารณาประเภทเดียวกัน

4. การเปรียบเทียบเชิงสัมพัทธ์ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ค่าจากประมวลผลไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลหรือระดับพื้นที่ จะต้องสามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างสมเหตุสมผลและง่ายแก่การทำความเข้าใจของผู้ใช้งาน

วิธีการประมวลผล

แนวทางการประมวลผลที่กำหนดขึ้นเป็นทางเลือกประกอบด้วย

- การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ระดับปัจเจก ซึ่งแยกเป็น 2 ทางเลือก ได้แก่
 - การประมวลผลด้วยข้อมูลดิบ
 - การประมวลผลด้วยค่ามาตรฐาน
- การประยุกต์ใช้ค่าเปอร์เซนไทล์เป็นค่าสัมประสิทธิ์แบบอิงกลุ่ม

หากมีการกำหนดน้ำหนักคะแนนระหว่างมิติหรือระหว่างตัวชี้วัด (ในการวิจัยครั้งนี้การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนระหว่างมิติ ซึ่งจะได้รายงานต่อไป) ก่อนนำข้อมูลไปประมวลผลตามที่กล่าวต่อไป ผู้วิจัยได้ปรับค่าข้อมูลตามน้ำหนักคะแนนตามที่สำรวจพบก่อน

1. การประมวลผลด้วยข้อมูลดิบ เนื่องจากเครื่องมือสำหรับการสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ถูกออกแบบไว้ให้สามารถกำหนดค่าคะแนนที่สะท้อนระดับมากน้อยของความมั่นคงของมนุษย์ดังได้กล่าวมาแล้ว แม้จะมีตัวแปรบางตัวที่เป็นค่าต่อเนื่อง อาทิ จำนวนครั้งที่พบแพทย์ แต่ตัวแปรเหล่านี้ก็อยู่ในวิสัยที่สามารถแบ่งเป็นช่วงเพื่อกำหนดค่าคะแนนในทำนองเดียวกับตัวแปรอื่น ๆ ได้ ส่วนตัวแปรในระดับพื้นที่ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นค่าต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนเป็นช่วงเพื่อกำหนดค่าคะแนนได้ในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นวิธีการประมวลผลเพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งในระดับพื้นที่จังหวัด (รวมทั้งระดับระหว่างประเทศ) และระดับบุคคลโดยรวมหรือในแต่ละมิติแล้วแต่กรณีจึงกระทำดังต่อไปนี้

1.1 ปรับตัวแปรทุกตัวให้เป็นช่วงตามความเหมาะสมของตัวชี้วัดแต่ละตัวเพื่อกำหนดค่าคะแนนประจำช่วง

1.2 ปรับวิธีการให้ค่าคะแนนของทุกตัวชี้วัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อใช้บ่งบอกระดับความมั่นคงของมนุษย์ ทิศทางดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่ว่า ค่ายิ่งมาก ยิ่งแสดงถึงความมั่นคงมาก และในทางตรงข้าม ค่าที่น้อยแสดงถึงระดับความมั่นคงต่ำ

1.3 ใช้ค่าคะแนนรวมต่อสัดส่วนของคะแนนเต็มจากแบบวัดทั้งหมดเป็นค่าสัมประสิทธิ์บ่งบอกระดับความมั่นคงของบุคคลหรือพื้นที่นั้น ๆ ค่าที่ได้จะเป็นไปตามแนวทางที่กล่าวไว้คืออยู่ระหว่าง 0 ถึง 1

ข้อดีของสัมประสิทธิ์ที่ประมวลผลด้วยวิธีนี้คือ

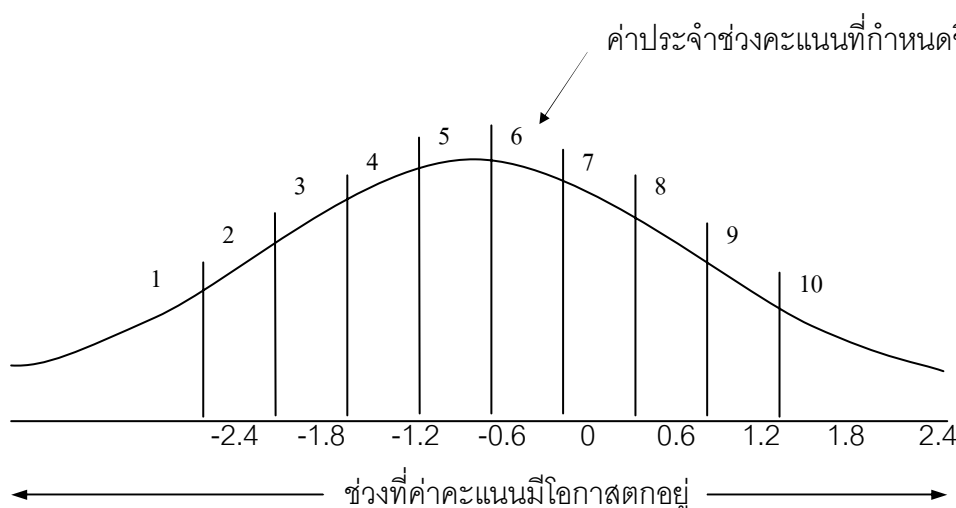
- ง่ายทั้งในแง่ของกระบวนการประมวลผล และแปลความหมาย
- สะท้อนการวัดผลตามเกณฑ์รายปัจเจก ไม่เกี่ยวข้องกับค่าคะแนนของกลุ่ม
- ค่าสัมประสิทธิ์มีความหลากหลายทั้งต่ำและสูงชัดเจนโดยไม่ถูกถ่วงน้ำหนักด้วยค่าคะแนนของกลุ่ม

ข้อเสียของการใช้สัมประสิทธิ์ที่ประมวลผลด้วยวิธีนี้คงคล้ายคลึงกับวิธีการที่จะกล่าวต่อไปคือ อาจมีผู้โต้แย้งว่าตัวชี้วัดแต่ละข้อเป็นอิสระจากกันจึงอาจจะไม่เหมาะสมที่จะนำมาบวก-ลบ-คูณ-หาร เข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามการประมวลผลในลักษณะนี้จะกลายเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับกันในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการใช้วิธีการวัดทำนองนี้ทั้งในงานวิชาการ และที่ไม่ใช่วิชาการที่พบเห็นกันทั่วไป ข้อที่ควรคำนึงอีกประการหนึ่งคือเนื่องจากจำนวนคำตอบของแต่ละประเด็นการประเมินความมั่นคงระดับบุคคลไม่สามารถกำหนดให้มีจำนวนเท่ากันหรือเป็นรูปแบบเดียวกันได้ ดังนั้นช่วงหรือคะแนนการวัดแต่ละประเด็นจึงไม่เท่ากัน ผลการประเมินจึงอาจคลาดเคลื่อนได้ แต่ข้อควรคำนึงในประเด็นนี้ไม่เป็นปัญหามากนักกับการประมวลผลระดับพื้นที่ซึ่งข้อมูลที่ได้ทุกกรณีเป็นค่าต่อเนื่อง จึงสามารถแบ่งให้เป็นช่วงเท่ากันได้จากขอบเขตของค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อย ๆ ขยายออกไป

2. การประมวลผลด้วยค่ามาตรฐาน อีกวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยกำหนดไว้เป็นทางเลือก คือการประมวลผลจากการปรับค่าข้อมูลดิบทุกกรณีให้เป็นค่ามาตรฐาน หลังจากนั้นจึงนำค่ามาตรฐานที่แปลงจากข้อมูลดิบทุกค่าไปประมวลผลด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งใน 2 วิธีต่อไปนี้คือ

2.1 ประมวลผลจากค่าประจำช่วงค่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้น เนื่องจากค่าคะแนนคิดจากคำตอบที่มีขอบเขตของพิสัยที่ถูกจำกัดไว้ให้ค่อนข้างแคบ (ยกเว้นกรณีพื้นที่ซึ่งค่าจากข้อมูลดิบไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้เช่นเดียวกับแบบประเมินความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น) ดังนั้นค่ามาตรฐานที่แปลงจากข้อมูลดิบทุกตัวจึงมีขอบเขตไม่กว้างนัก ภายหลังจากการแปลงข้อมูลทุกตัวเป็นค่ามาตรฐานแล้ว จึงสามารถแบ่งค่ามาตรฐานเป็นช่วง ๆ ตามต้องการ

พร้อมทั้งกำหนดค่าคะแนนประจำแต่ละช่วงของค่ามาตรฐาน เช่นอาจแบ่งเป็น 10 ช่วงเท่า ๆ กัน โดยแต่ละช่วงของค่ามาตรฐานห่างกัน 0.6 แล้วกำหนดคะแนนประจำแต่ละช่วงให้ห่างกัน 1 คะแนน (ดูภาพ)

ภาพที่ 3.1 การกำหนดค่าคะแนนให้กับแต่ละช่วงของค่ามาตรฐาน

เกณฑ์คะแนนข้างต้นถูกใช้ในการให้คะแนนความมั่นคงของมนุษย์ เช่น การประเมินด้วยตัวชี้วัดที่ได้ค่ามาตรฐานอยู่ในระหว่าง -0.61 ถึง -1.2 ก็จะได้คะแนน 5 คะแนน เป็นต้น สำหรับคะแนนเต็มของแบบมีค่าเท่ากับจำนวนข้อคูณด้วย 10 การประมวลผลหลังจากแปลงคะแนนตามค่าที่กำหนดคงเป็นไปในการทำงานเดียวกับข้อ 1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมหรือแต่ละมิติจะมีค่าเท่ากับสัดส่วนของคะแนนที่ได้ต่อคะแนนเต็ม (โดยรวมหรือแต่ละมิติแล้วแต่กรณี)

การประมวลผลด้วยวิธีนี้มีข้อดีหลายประการคือ ช่วงของคะแนนการประเมินถูกแปลงให้เท่ากันในทุกตัวชี้วัด (คือ 10 คะแนน) ซึ่งสะดวกแก่การทำความเข้าใจ นอกจากนั้น การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าแต่ละตัวชี้วัดหรือแต่ละข้อถามกระทำได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากค่าข้อมูลดิบถูกปรับให้เป็นค่ามาตรฐาน นอกจากนั้นค่าที่ได้สะท้อนการวัดที่อิงกับเกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่มพหุคูณคือค่าคะแนนระดับ 0 ขึ้นไปแสดงถึงค่าคะแนนความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละตัวชี้วัด (หรือแต่ละมิติหรือโดยรวม) ที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่ม

อย่างไรก็ตามการประมวลผลทำนองนี้มีข้อจำกัดบางประการ ประการแรกผลการประเมินแต่ละกรณีจะถูกแทรกซ้อนจากความเอนเอียงของโครงสร้างแบบการกระจายไม่เป็นโค้งปกติ ประการที่สองค่าดัชนีที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนข้อมูลถึง 2 ครั้งจึงอาจคลาดเคลื่อนได้ ประการที่สามการแบ่งช่วงต้องกำหนดให้มีความละเอียดพอจึงจะสะท้อนค่าการวัดได้ดี ประการที่

สี่ค่าสัมประสิทธิ์ที่คำนวณได้อาจแลดูต่ำเพราะค่าจากการคำนวณเป็นค่าที่คิดจากระยะห่าง (หรือที่แตกต่าง) จากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ประการสุดท้ายการวิเคราะห์ข้อมูลมีความยุ่งยากเพราะต้องมีการปรับค่าคะแนนก่อนนำเข้าสู่กระบวนการคำนวณ

2.2 ประมวลผลจากค่ามาตรฐานโดยตรง อีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถกระทำได้คือใช้ค่ามาตรฐานที่แปลงจากข้อมูลดิบในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ (โดยไม่ต้องกำหนดค่าประจำช่วงของค่ามาตรฐานดังเช่นในข้อ 2.1) อย่างไรก็ตามเนื่องจากค่ามาตรฐานที่ได้สามารถให้ค่าติดลบได้ เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และการทำความเข้าใจในทางปฏิบัติ (หากจะเลือกใช้การประมวลผลด้วยวิธีนี้) จึงต้องหาวิธีปรับค่ามาตรฐานให้เข้าใจง่ายขึ้นและสามารถประมวลเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ได้ตามหลักที่กำหนดไว้

ข้อดีข้อเสียของวิธีการนี้เป็นไปในทำนองเดียวกับข้อ 2.1 แต่วิธีการนี้ลดความคลาดเคลื่อนได้น้อยกว่าข้อที่ 2.1 เนื่องจากลดขั้นตอนการปรับเปลี่ยนค่าลง 1 ขั้นตอน นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการที่สามารถใช้เป็นกรณีทั่วไปได้ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามวิธีการนี้อาจมีข้อยุ่งยากในกระบวนการวิเคราะห์ แต่เนื่องจากมีโปรแกรมสำเร็จรูปบางโปรแกรมที่สนับสนุนอยู่จึงแก้ปัญหาในข้อนี้ได้พอสมควร

3. การประยุกต์ใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีก่อนหน้านี้มีแนวโน้มเป็นค่าที่บ่งบอกความมั่นคงของมนุษย์ระดับปัจเจก กล่าวคือ บ่งบอกระดับความมั่นคงของรายบุคคลหรือรายพื้นที่ ในอีกทางหนึ่งที่จะทำได้คือการประยุกต์ใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์เพื่อให้เป็นค่าสัมประสิทธิ์บ่งบอกระดับความมั่นคงเมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งที่กับกลุ่มที่ใช้เป็นเกณฑ์ วิธีการนี้สามารถใช้ได้กับค่าดัชนีทั้งที่เป็นข้อมูลดิบและค่ามาตรฐาน โดยจัดเรียงค่าที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่ใช้เป็นเกณฑ์ทั้งหมด หลังจากนั้นให้คำนวณตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ของค่าความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อใช้เป็นตัวบ่งบอกตำแหน่งของคะแนนนั้นๆเมื่อเปรียบกับบุคคลหรือพื้นที่ในกลุ่มเกณฑ์ เช่นหากคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ได้เป็น 0.76 (76%) ค่านี้อาจถือเป็นสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ได้เช่นกันโดยแสดงให้เห็นว่าความมั่นคงของมนุษย์ของผู้ที่ถูกประเมินอยู่ในระดับที่เหนือกว่ากลุ่มคนอื่นประมาณร้อยละ 76 เป็นต้น

ค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ในลักษณะนี้อาจใช้หรือรายงานประกอบกับสัมประสิทธิ์ระดับปัจเจกเพื่อช่วยบ่งบอกความมั่นคงเชิงเปรียบเทียบกับภาพรวมของทั้งกลุ่มเกณฑ์ แม้การคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์เป็นรายบุคคลมีความซ้ำซากหากกระทำด้วยมือ แต่โปรแกรม Excel มีคำสั่งที่อำนวยความสะดวกเพื่อการนี้ จึงช่วยให้การใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ในลักษณะของค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์เชิงเปรียบเทียบกับกลุ่มเกณฑ์มีความสะดวกและเป็นไปได้ง่ายขึ้นทั้งในระดับบุคคลและพื้นที่

วิธีการประมวลผลที่พัฒนาขึ้นและใช้ในการวิจัยครั้งนี้

จากวิธีการประมวลผลที่กำหนดไว้ การวิจัยครั้งนี้ตัดสินใจเลือกแนวทางการประมวลผลแบบอิงกลุ่ม 2 วิธีประกอบกันคือ การประมวลด้วยค่ามาตรฐาน (ดูข้อ 2.2) และการประมวลด้วยค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (ดูข้อ 3) การประมวลผลในส่วนแรกใช้เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ที่จะบ่งบอกระดับความมั่นคงของมนุษย์ของบุคคลหรือพื้นที่ ขณะที่การประมวลผลในส่วนที่เป็นค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์จะใช้เพื่อบ่งบอกระดับความมั่นคงในลักษณะตำแหน่งที่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่ม

1. **ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์** (Composite Human Security Index CHSI) สิ่งที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้คือ ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงค่าสัมประสิทธิ์ที่จะบ่งบอกหรือเป็นดัชนีของระดับความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคลหรือพื้นที่ การพัฒนา CHSI ภายใต้การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวทางไว้ว่า CHSI ต้องมีลักษณะเป็นดัชนีทั่วไป คือใช้ได้กับการวัดจากตัวแปรที่ได้ค่าแตกต่างกันไป นอกจากนั้นยังสามารถใช้ได้กับการประเมินทั้งระดับบุคคล และระดับพื้นที่ได้ โดยใช้สูตรหรือวิธีการประเมินเดียวกัน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ CHSI ต้องสะท้อนหลักการสำคัญด้านนโยบายสังคมซึ่งถือเป็นวิธีการในการพัฒนาสังคมหรือสร้างความกินดีอยู่ดีให้กับมนุษย์ การสะท้อนหลักสำคัญที่ว่านี้จะได้กล่าวถึงต่อไป

การประมวลผลไม่ได้ใช้ข้อมูลดิบแต่ใช้การแปลงข้อมูลดิบจากการวัดด้วยตัวชี้วัดทุกกรณีให้เป็นค่ามาตรฐานก่อนนำค่ามาตรฐานมาประมวลผลจากสูตรที่พัฒนาขึ้นดังนี้

$$CHSI = \sqrt{\frac{Z_T + \left| M_Z + \frac{f_2}{f_1} \right|}{2 \left| M_Z + \frac{f_2}{f_1} \right|}}$$

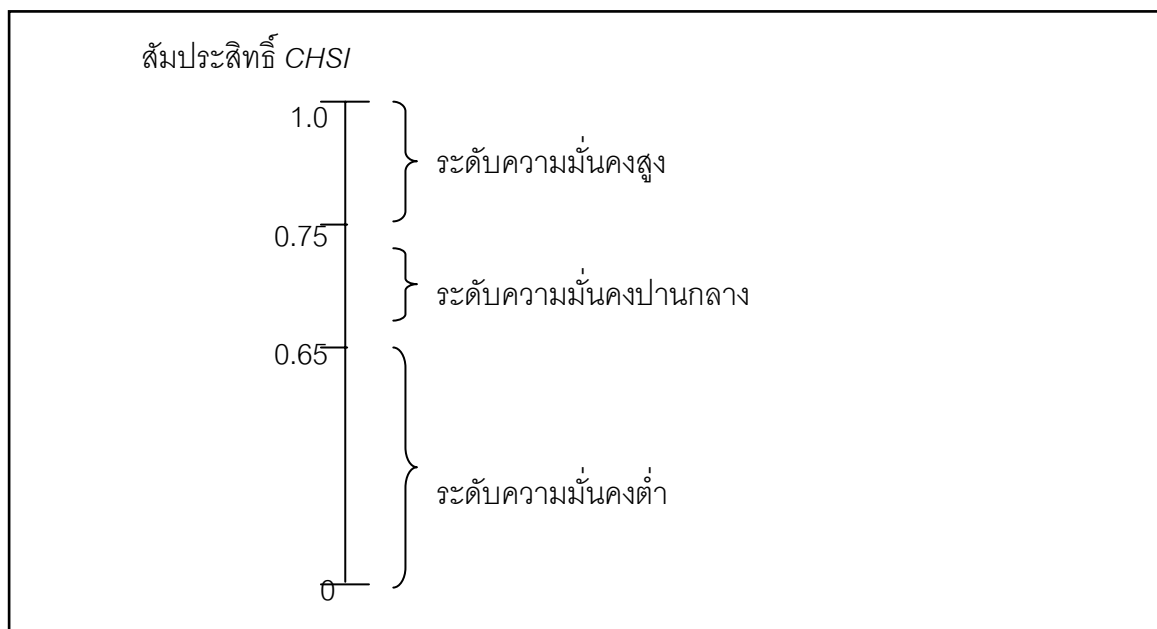
CHSI = Composite Human Security Index หรือดัชนีความมั่นคงของมนุษย์

Z_T = ผลรวมของค่ามาตรฐานจากตัวชี้วัดทั้งหมดที่ใช้ในการประเมิน
ซึ่งอาจมีค่าเป็น ลบ หรือ บวก ก็ได้ (The Total Z Score)

M_Z = ค่าสูงสุดของผลรวมค่ามาตรฐานที่ไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย
(Absolute Value of the Maximum Total Z Score)

$$\begin{array}{ll}
 f2 & = \text{ความถี่ของบุคคลหรือพื้นที่ที่ได้ค่าคะแนนมาตรฐานรวมเป็นบวก} \\
 f1 & = \text{ความถี่ของบุคคลหรือพื้นที่ที่ได้ค่าคะแนนมาตรฐานรวมเป็นลบ} \\
 | & | = \text{การประมวลผลที่ไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย}
 \end{array}$$

ค่า CHSI ที่คำนวณได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่เข้าใกล้ 1 แสดงถึงความมั่นคงของมนุษย์สูง ขณะที่ค่าซึ่งเข้าใกล้ 0 แสดงถึงความมั่นคงของมนุษย์ต่ำ คำนี้นอกจากจะใช้แสดงถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ของบุคคลหรือพื้นที่ว่ามีมากน้อยเพียงใดแล้ว ยังใช้เปรียบเทียบระหว่างบุคคลและพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแปลความหมายค่า CHSI ผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์ของการให้ความหมาย CHSI โดยใช้ผลลัพธ์ของการประมวลผลข้อมูลระดับบุคคลและระดับพื้นที่เป็นแนวทางดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 เกณฑ์การแปลความหมายค่า CHSI

ค่า CHSI ที่คำนวณได้จากสูตรที่พัฒนาขึ้นทั้งในระดับบุคคลและพื้นที่สะท้อนความเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ระดับความมั่นคงของมนุษย์ที่ประเมินจากตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งหมด
- 1.2 การกระจายความกินดีอยู่ดีกับสัดส่วนของบุคคล หรือพื้นที่ในแต่ละกลุ่มซึ่งเกี่ยวข้องกัน ดังนี้

- ค่า CHSI ของกลุ่มต่ำจะยกระดับขึ้น แต่ค่า CHSI ของกลุ่มสูงจะลดลงหาก f_2 มากกว่า f_1 การพัฒนาสูตรในลักษณะนี้สะท้อนความจริงด้านการจัดสรรทรัพยากรใหม่ของวิชาการนโยบายสังคม กล่าวคือ หากสังคมมีกลุ่มที่มีฐานะดีมากกว่ากลุ่มที่มีฐานะไม่ดี ($f_2 > f_1$) แล้ว การถ่ายเทพทรัพยากรไปสู่กลุ่มที่มีฐานะไม่ดีจะมีมากทำให้ ค่า CHSI ในกลุ่มต่ำยกระดับขึ้น แต่สำหรับกลุ่มที่มีฐานะดีแล้ว การแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรในกลุ่มจะมีมากทำให้ CHSI ในกลุ่มสูงลดลง

- ในทางตรงข้ามหาก $f_2 < f_1$ หรือมีกลุ่มที่มีฐานะไม่ดีมากกว่ากลุ่มที่มีฐานะดีแล้ว การถ่ายเทพทรัพยากรจากกลุ่มที่มีฐานะดีมาสู่กลุ่มที่มีฐานะไม่ดีจะลดน้อยลง เพราะปริมาณคนหรือพื้นที่มีมาก ดังนั้นค่า CHSI ในกลุ่มต่ำจะลดลง แต่สำหรับกลุ่มที่มีฐานะดีที่มีจำนวนน้อยการแข่งขันด้านทรัพยากรมีน้อย จึงทำให้ค่า CHSI ในกลุ่มนี้ยกระดับขึ้น

1.3 ในกรณีที่การแจกแจงของบุคคลหรือพื้นที่ไม่ใกล้เคียงกับโค้งปกติแล้ว ค่า M_z จะเป็นค่าที่ดึงให้ค่า CHSI เบี่ยงเบนไปในด้านนั้น ๆ เช่น หาก M_z เป็นค่าฝั่งลบที่แตกต่างจากค่าสูงสุดในฝั่งบวกมาก ก็จะทำให้ค่า CHSI ลดลง และเหตุการณ์จะเป็นไปในทางตรงข้ามหาก M_z เป็นค่าทางฝั่งบวกที่แตกต่างจากค่าสูงสุดทางฝั่งลบมาก

1.4 ค่า CHSI เป็นค่าอิงกลุ่มโดยพิจารณาความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นขอบเขตของค่า CHSI ที่ได้จึงถูกกำหนดจากค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

2. ระดับความมั่นคงของมนุษย์เชิงสัมพัทธ์กับกลุ่ม การประมวลผลในส่วนนี้ใช้วิธีการคำนวณค่าตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ของค่า CHSI ของบุคคลหรือพื้นที่ ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ใช้เป็น ค่าฐาน 1 ดังนั้นจึงปรากฏในลักษณะเดียวกับค่า CHSI ที่คิดคำนวณจากสูตรที่พัฒนาขึ้น ในที่นี้เรียกชื่อค่าสัมประสิทธิ์นี้ว่า เปอร์เซ็นต์ไทล์ของดัชนีความมั่นคงของมนุษย์หรือ Percentile of the Human Security Index หรือ PHSI ส่วนวิธีการประมวลผลเป็นขั้นตอนของการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ทั่วไปเพียงแต่การรายงานผลในการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอเป็นค่าฐาน 1 ไม่ใช่ค่าร้อยละ ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่รายงานช่วยบ่งบอกตำแหน่งของค่า CHSI ที่บุคคลหรือพื้นที่นั้น ๆ ได้รับ เช่น ค่า PHSI ของนาย ก แสดงตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 0.68 แสดงว่ามีบุคคลอีกประมาณร้อยละ 68 ของกลุ่มที่มีค่า CHSI ต่ำกว่านาย ก

การศึกษาเกณฑ์พื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ขั้นต้น

การสร้างหรือกำหนดเกณฑ์เฉลี่ยความมั่นคงของมนุษย์มีความจำเป็นในสองกรณี ดังนี้

1. **ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาวิธีการประมวลผล** การพัฒนาวิธีการประมวลผลที่กล่าวมาก่อนหน้านี้จำเป็นต้องใช้ทดสอบกับข้อมูลจริงจากประชากร และจากพื้นที่เพื่อเป็นฐานในการคิดคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์และค่าสถิติที่จำเป็นอื่น ๆ ข้อมูลที่รวบรวมได้ดังกล่าวนำไปสู่การคิดเกณฑ์เฉลี่ยของความมั่นคงในมิติและระดับต่าง ๆ ซึ่งค่าเกณฑ์เฉลี่ยเหล่านี้เป็นค่าพื้นฐานของการปรับไปสู่ค่ามาตรฐานที่ใช้คิดค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้

2. **สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์** นอกจากความจำเป็นในเชิงเทคนิคแล้ว ข้อมูลการสำรวจยังเป็นประโยชน์สำหรับการรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ขั้นต้นของประชากรและพื้นที่รายจังหวัดในเวลาปัจจุบันขณะสำรวจ อย่างไรก็ตาม รายงานสถานการณ์นี้เป็นเพียงรายงานขั้นต้น ทั้งนี้เพราะเป็นการศึกษาเป็นครั้งแรกที่ใช้วิธีการนี้ นอกจากนั้นข้อมูลการสำรวจยังไม่สามารถทำได้ครอบคลุมกว้างขวางมากพอด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและระยะเวลาการศึกษา

การศึกษาเกณฑ์พื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล

การสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเกณฑ์พื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์กระทำโดยสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ ระเบียบวิธีการสำรวจกำหนดไว้ดังนี้

1. **กลุ่มประชากรเป้าหมาย** กลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่ ประชากรวัยทำงานอายุ 15-60 ปี ที่มีรายชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้านทั้งในและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

2. **แผนการสุ่มตัวอย่าง** แผนการสุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิหลายชั้น (Stratified Multi-stage Sampling) โดยมี กรุงเทพฯและปริมณฑล ในเขต/นอกเขตเทศบาลเป็นชั้นภูมิ แต่ละชั้นภูมิจะมีระดับชั้นของการสุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไปตามลักษณะการปกครองโดยมีการจัดชั้นภูมิดังนี้

ชั้นภูมิที่ 1 กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล

ส่วนที่ 1 กรุงเทพฯ แบ่งพื้นที่เป็น 3 ชั้น ภูมีย่อย คือ ชั้นใน ชั้นกลาง และ ชั้นนอก แต่ละชั้นภูมีย่อย มีเขตเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง ชุมชนเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง ครั้วเรือนเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สาม และสมาชิกในครั้วเรือนที่มีอายุ 15-60 ปี เป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สี่

ส่วนที่ 2 ปริมาณ

แบ่งเป็น 2 ชั้นภูมิย่อย ตามลักษณะการปกครอง คือ ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล แต่ละชั้นภูมิย่อย มีจังหวัดเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง อำเภอเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง เทศบาล/ตำบลเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สาม ชุมชน/หมู่บ้านเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สี่ ครัวเรือนเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่ห้า และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15-60 ปี เป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หก

ชั้นภูมิที่ 2-3 ในเขต / นอกเขตเทศบาล จากชั้นภูมิที่ 2-3 ในแต่ละชั้นภูมิได้ทำการแบ่งออกเป็น 4 ชั้นภูมิย่อย คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง (ยกเว้น กรุงเทพฯ และปริมณฑล) ภาคอีสาน และภาคใต้ โดยแต่ละภาคมีจังหวัดเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง อำเภอเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง เทศบาล/ตำบลเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สาม ชุมชน/หมู่บ้านเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สี่ ครัวเรือนเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่ห้า และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15-60 ปี เป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หก

ตัวอย่างการสำรวจพิจารณาได้จากภาพประกอบที่ 3.3

3. การเลือกตัวอย่าง การเลือกตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่มที่คำนึงถึงความเป็นไปได้ทางสถิติและมีบัญชีประชากรสำหรับเป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนในทุกขั้นตอน สำหรับวิธีการเลือกตัวอย่างในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

3.1 ใช้เทคนิค Proportionate Allocation ในการจัดสรรขนาดตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิ

3.2 เลือกจังหวัดตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาด (Sampling with Probability Proportional to Size – PPS)

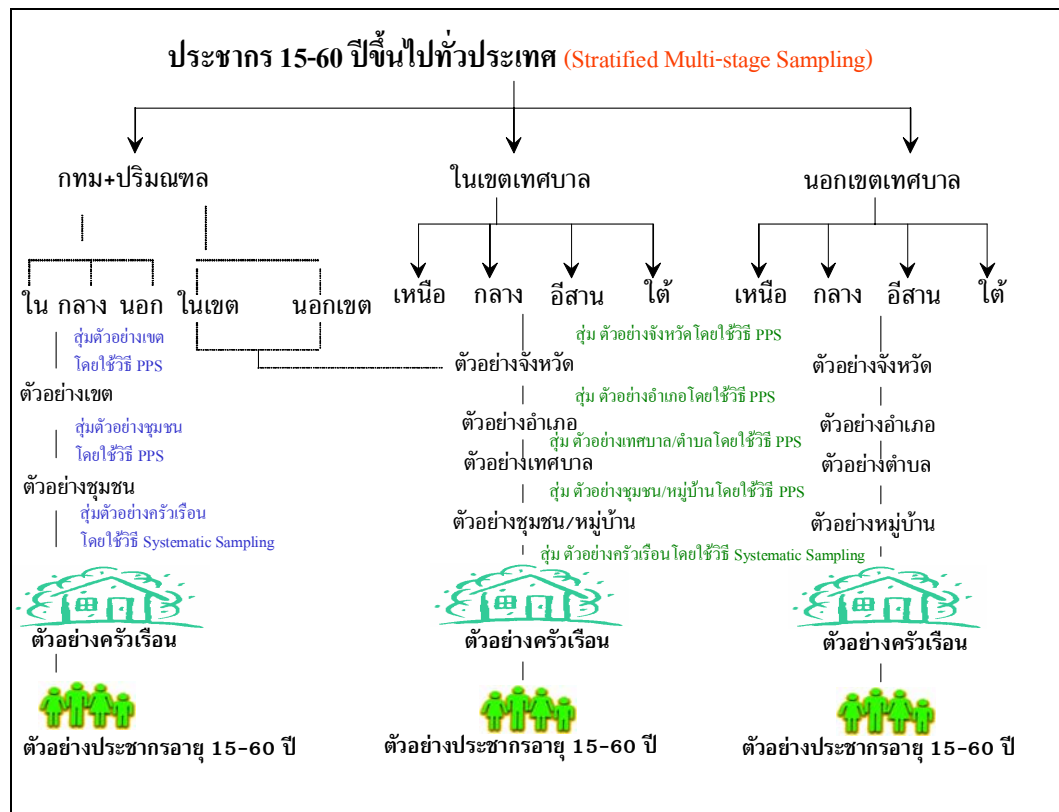
3.3 เลือกอำเภอตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาด

3.4 เลือกเทศบาล/ตำบลตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาด

3.5 เลือกชุมชน/หมู่บ้านตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดความน่าจะเป็นให้เป็นสัดส่วนกับขนาด

3.6 เลือกครัวเรือนตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบระบบ (Systematic Sampling) จากแผนที่ชุมชน/หมู่บ้าน

3.7 เลือกตัวอย่างประชากรที่มีอายุ 15- 60 ปี ครัวเรือนละ 1 คน โดยกำหนดให้ตัวอย่างแต่ละคนถูกเลือกด้วยความน่าจะเป็นเท่า ๆ กันด้วยตารางการสุ่มตัวอย่างในครัวเรือนของ Kish (Kish Table)

ภาพที่ 3.3 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลเพื่อสร้างเกณฑ์พื้นฐานของ
ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ
เผชิญหน้าตัวต่อตัว (Face to Face Interview) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ
สัมภาษณ์ หลังจากได้ข้อมูลกลับมาแล้ว พนักงานตรวจสอบความถูกต้องที่เป็นอาจารย์ประจำ
สำนักวิจัยเอแบคโพลล์จะทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และความสอดคล้องของข้อมูล
ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกรอบและขั้นตอนของโครงการวิจัยอย่างแท้จริง

5. การกำหนดขนาดตัวอย่างและพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขนาด
ตัวอย่าง ได้กำหนดตามวิธีการสุ่มตัวอย่างที่คำนึงถึงความเป็นตัวแทนในภาพรวมระดับประเทศ
และจำแนกตามพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งจะมีจำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 7,445
คน ครอบคลุมพื้นที่ทำการสำรวจจาก 17 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และนนทบุรี
จำนวนตัวอย่างรวม 1,011 คน

5.2 ภาคเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ พะเยา อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ และเชียงใหม่
จำนวนตัวอย่างรวม 1,531 คน

5.3 ภาคกลาง 4 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี อยุธยา ปทุมธานี และราชบุรี จำนวน ตัวอย่างรวม 1,460 คน

5.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ เลย กาฬสินธุ์ สุรินทร์ และ นครราชสีมา จำนวนตัวอย่างรวม 2,487 คน

5.5 ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต สงขลา และนครศรีธรรมราช จำนวน ตัวอย่างรวม 956 คน

6. เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจความมั่นคงของมนุษย์ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล (ดูภาคผนวกที่ 1 ประกอบ) ข้อถามในแบบประเมินเป็นการวัดทั้งในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ข้อถามในแบบประเมินจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มอันได้แก่

6.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบที่ใช้เพื่อการจำแนกกลุ่มวิเคราะห์

6.2 คำถามที่ใช้เพื่อการคำนวณน้ำหนักคะแนน

6.3 คำถามหลักที่เป็นตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ที่ใช้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ จำนวน 69 ข้อ

6.4 คำถามที่การวิเคราะห์จะให้ภาพรายละเอียดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

คำถามที่ใช้คำนวณน้ำหนักคะแนน เป็นการขอให้ผู้ตอบเลือกความมั่นคงจำนวน 5 ด้าน (จาก 10 ด้าน) ที่คิดว่ามีความจำเป็นต่อมนุษย์มากที่สุด ค่าความถี่ที่คำนวณได้จะกลายเป็นสัดส่วนที่ใช้กำหนดน้ำหนักคะแนนเต็มของความมั่นคงของมนุษย์แต่ละมิติ

สำหรับคำถามหลักที่เป็นตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์นั้นเกือบทั้งหมดเป็นคำถามปลายปิดที่กำหนดคะแนนประจำคำตอบไว้แล้ว เช่น ข้อที่ 1 มีห้าคำตอบ คะแนนอยู่ระหว่าง 1 ถึง 5 สำหรับคำถามที่เป็นแบบให้เติม เช่น จำนวนการป่วย (ซึ่งมีอยู่เพียง 4-5 ข้อ) ในท้ายที่สุด ผู้วิจัยจะแปลงค่าจากข้อมูลทุกตัวให้เป็นค่ามาตรฐานเพื่อใช้ในการคิดคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ตามวิธีการที่เลือกใช้ต่อไป

ข้อถามในส่วนสุดท้ายไม่เกี่ยวข้องกับการคิดค่าสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ แต่เป็นส่วนที่การวิเคราะห์ช่วยให้ภาพของสถานการณ์นั้น ๆ ชัดเจนขึ้น อาทิ มูลค่าหนี้สิน ปริมาณการสูบบุหรี่ ฯลฯ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล การประมวลผลเพื่อคำนวณค่าต่าง ๆ เป็นไปดังนี้

7.1 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์ ค่าคะแนนความมั่นคงแต่ละมิติที่ได้จากแบบสำรวจทั้งหมดจะนำไปประมวลผลเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวม หรือแต่ละมิติตามวิธีการที่กล่าวไว้แล้ว

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลรายตัวชี้วัดและข้อมูลประกอบ สำหรับข้อมูลเพื่อนำเสนอภาพของความมั่นคงรายตัวชี้วัดและข้อมูลประกอบตามข้อถามที่บรรจุไว้ในแบบประเมินการวิเคราะห์จะอาศัยค่าสถิติพื้นฐานอื่นได้แก่ ค่าร้อยละ (สัดส่วน) ค่าเฉลี่ย และสถิติพรรณนาอื่น ๆ เป็นหลักในการวิเคราะห์

7.3 การวิเคราะห์เพื่ออนุมานผลการเปรียบเทียบ เพื่อขจัดปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไขทางสถิติพื้นฐานซึ่งในแต่ละมิติการวิเคราะห์แตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติภาคที่ไม่ต้องอิงกับพารามิเตอร์ของประชากร 2 ประเภทในการอนุมานผลความแตกต่างของค่า CHSI เฉลี่ยคือ การทดสอบของแมนน์-วิทนีและของคริสคัล วอลลิส สำหรับกรณี 2 และมากกว่า 2 ประชากรตามลำดับ

7.4 การหาความสัมพันธ์และการจัดกลุ่มตัวแปร สถิติวิเคราะห์อีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงซ้อน สถิติกลุ่มนี้ใช้สำหรับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง CHSI ในมิติต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกลุ่มของ CHSI มิติต่าง ๆ ตามระดับของความสัมพันธ์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

การศึกษาเกณฑ์พื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ระดับพื้นที่ (ระดับจังหวัด และระดับระหว่างประเทศ)

การศึกษาเกณฑ์ระดับจังหวัดเป็นการประมวลผลจากข้อมูลทุติยภูมิโดยการอาศัยสถิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่สามารถจัดอยู่ในกรอบของดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ที่กำหนดไว้เป็นข้อมูลในการประมวลผล จากกรอบของดัชนีระดับพื้นที่ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปจดบันทึกสถิติที่มีการรายงานผลระดับจังหวัดและระดับระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมตำรวจ ฯลฯ

ข้อมูลที่บันทึกไว้นำมาประมวลผลตามขั้นตอนดังนี้

1. ปรับฐานข้อมูลให้เป็นค่าสัดส่วนต่อประชากร (ยกเว้นสถิติที่รายงานเป็นค่าสัดส่วนต่อประชากรอยู่แล้ว)
2. นำข้อมูลจากดัชนีที่ผ่านการคัดกรองให้เหลือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องและมีจำนวนไม่มากเกินไป ส่วนการวิเคราะห์และรายงานผลข้อมูลประกอบคงเป็นไปในทำนองเดียวกับที่กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้